

Národní dům český v Římě.

Na základě spisu sestaveného Dr. Ant. de Waal-em

k oslavě 900-letého jubilea diecése Pražské

volně vzdělal

Dr. Klement Borový.

Podíl údů na rok 1874. Číslo 60. Cena 45 kr.

V PRAZE, 1874.

Nakladem Svatojanského Dědictví.

**Na skladě Jaroslava Pospíšila v Praze, E. Hölzla v Olomouci a K. Winikra
v Brně.**

OBSAH.

	Stránka
I. Čeští poutníci v Římě za staré doby	1
II. Založení domu českého	9
III. Zakládací listina Rožmberkův	16
IV. Stvrzení církevní	22
V. Oltář sv. Václava v chrámě Svato-Petrském	29
VI. Zařízení českého hospice	33
VII. Putování Čechův do Říma o milostivém letě 1390 .	40
VIII. Další zprávy o hospitálu až do 16 století	46
XI. Vynikající Čechové ve 14. a 15 věku do Říma příchozí	57
X. Úpadek hospitálu	64
XI. Dům poutnický zrušen	68
XII. Příjmy odkázány hospitálu nejsv. Trojice	77
XIII. Obnova	82
Závěrek	93

Předmluva.

Nikdy nevyhyne v srdcích českých vděčná památka oněch dobrodiní, jež otec vlasti Karel IV. prokázal rodné zemi naší, jimiž slávu jména českého velkou učinil před obličejem národův.

Doba naše nejenom skvělým pomníkem (blíž kamenného mostu v Praze) oslavila jméno tohoto slovutného a nad jiné šlechtného vladaře, ale nad to přičinili se Čechové, aby k jubilejnímu roku 900-letého trvání biskupského prestolu Pražského v obnovené tvárnosti zaskvěla se ona převelebná svatyně, kteráž Václavem svatým byla započata, Karlem IV. stavěna i poklady převzácnými obohacena, a kterouž znovu probuzená zbožnost našeho věku ve slohu původním krásně obnovila, tak že po 12 leté přestávce nyní opět slavné služby Boží se tu konati mohou.

I v jiném ohledu ctí naše doba blahou památku Karla IV. Za oněch věkův, když Čechové katolíci

v hojném počtu do Říma putovali, postaral se pečlivý otec vlasti o to, aby se poutníkům těm dostalo bezpečného přístřeší a spolehlivého útulku v městě rozsáhlém a jim úplně neznámém. Vedle jiných národův křesťanských také národ Československý směl se honositi vlastním domem národním, hospicem neb hospitálem, kdež nejenom zdraví poutníkové do Říma příchozí přechováváni, nýbrž i ochuravěli pečlivě ošetřováni bývali. Bohužel však nepotrval blahodárný ústav ten příliš dlouho v prvotné svěžesti své. Rozbroje a války husitské, šíření se protestantismu ve vlasti naší a konečně válka třicetiletá následky tak záhubné po sobě zůstavily, že nebylo Čechům katolíkům tak hned možno, na dalekou cestu do Říma se odvážiti. Tou měrou stalo se, že hospital český úplně zaniknul, s jinými ústavy byv sloučen a Čechové přes 200 let postrádati museli vlastního útulku, kdežby mateřským svým jazykem pozdraveni a od bratří rodáků s památkami města Říma obeznámeni býti mohli.

Teprv za těchto posledních let, kdež biskupův, kněží i nekněží hojný počet začasté do Říma přichází, kdež časem některý kněz déle v městě věčném se zdržuje, vznikla u mnohých oprávněná touha, aby

Čechové katolíci zase obdrželi svůj vlastní dům národní v Římě. Arci neměli první pokusové v tom ohledu činění značného výsledku: avšak nikdy není na světě tak zle, aby prozřetelnost Božská při tom něčím dobrým na nás nepamatovala. Svatokrádežná ruka Italských lupičův zmocnila se Říma, odejmuвши násilím vládu města papeži Piu IX. A hle, právě v tom tak smutném obratu byl položen základ k obnovení českého domu národního. Právě nyní, kdyžbychom se strany Italův jen velmi skrovného pohostinství a snad i nevlídného přijetí obávati se museli, poskytnuta jest nám možnost znovu zřiditi vlastní hospitál český Karlem IV. založený a v něm nalézati laskavého přijetí i pohostění.

Z těch příčin se domníváme, že učiníme vděk všechněm členům Dědictví Svatojanského, jestliže v této knížce sdělíme stručný nástin dějův českého domu národního, kteréž úzce souvisejí s dějinami drahé vlasti naší. Bohužel nemůžeme říci, žebychom podávali obraz úplný těchto dějův; neboť prameny historické jen v úryvcích velmi kusých se nám dochovaly. Většina spisův zvláště z archivů Římských i Českých, kteréž by nám důkladnějšího poučení skýtati mohly, válkami neb ohněm jsou zničeny.

Jiné prameny snad dosavad tu a tam v některé knihovně neb archivu jsou ukryty a teprv pozdější budoucnost odhalí průběh událostí, které nyní nám temny zůstávají. Kdožkoli by zúmysla neb náhodou takového poněkud jen důležitějšího pramene se dopídl, toho vřele žádáme, aby nám o nálezu svém laskavé návštěví dáti neobmeškal; jednáť se zajisté o věc netoliko pro některé osobnosti neb vrstvy lidu našeho, ale pro celý národ náš vesměs předůležitou a spasitelnou.

Nezbývá leč přátí, aby duch upřímné zbožnosti Karla IV., tohoto zakladatele hospitálu českého, i nyní ovanul národ náš veškerý, by jen v těch věcech slávy své vyhledával, kteréž mu v pravdě ku blahu vezdejšímu i věčnému sloužiti mohou.

V Praze v den Andělů Strážných 1873.

Dr. Klement Borový.

I. Čeští poutníci v Římě za staré doby.

Z církevních dějin dovídáme se, že již od prvních věků křesťanských do věčného města poutníci přicházeli i ze vzdálených krajů, kamkoli světlo svaté víry bylo proniklo. Čím dále pak se křesťanství šířilo, tím častěji a hojněji poutě do Říma se konaly. Vždyť do srdce lidského vložena je touha po drahé otčině; jakž neměli národové Kristu nově zrození tihnouti také ku své kolébce společné u hrobů sv. knížat apoštolských! Jako zajiště missionářové sami, z Říma vycházejíce, zase do Říma se rádi vraceli k posvátným hrobům, aby tam útěchy a posily došli, taktéž i novokřesťany táhla touha neodolatelná do Říma a protož na pouť se vydávali, nedbajíce ni dálky ni tolikerých obtíží nebezpečné cesty.

Stávaloť pak v Římě za nejstarších časů již zvláštních dobročinných ústavů pro poutníky; ano, římsku křesťané, jichž láska po světě byla

známa, daleko před brány městské vstříc poutníkům vycházeli a sotva že tito z dalekých zemí po moři přicházejíce v přístavě Portu z lodí vystoupili, aj tu již bratři upřímně je vítali, sloužili jim a pak do Říma je vedli, kdež rozsáhlé xenodochie ¹⁾ církevní domy poutničí) jim laskavého poskytlý zaopatření.

Vedle takovýchto všeobecných ústavů poutnických povstaly během času a jako věnec kol hrobů a basiliky sv. apoštolů se rozkládaly ještě zvláštní domy národní k tomu zřízené, aby chudí poutníci té které národnosti v nich byli přijímáni, a když by se rozstonali, také ošetřování a léčení. Říkalo se takovým ústavům latinským jmenem hospic či hospitál, tolik co hospoda (herberk), špitál. Byly pak nejdůležitější od 8. století tyto: dům saský (Sachsenschule) pro poutníky z Angličan příchozí, francký pro národy Karla Velikého, frizský pro kmeny ze severozápadního Německa, dále dům longobarský, korsický a později dům uherský a armenský.

V Čechách své první kořeny pustilo křesťanství teprv v devátém století, kdežto pokřtěním vévody Bořivoje (r. 873) a požehnanou prací sv. Methoda i učeníkův jeho co nejhojněji vzešla setba

¹⁾ Srovnej: De' Rossi, Bulletino di Archeol. crist. IV., 40 nn.; VI., 27 nn.

Kristova. Od počátku 10. století počítaly se Čechy v ohledu církevním k biskupství Řezenskému a k arcibiskupství Solnohradskému, až r. 973 zřízeno jest biskupství Pražské a postaveno pod metropolitu Mohuckého.

Ve vlasti naší se křesťanství poměrně velmi rychle ujímalo a dařilo a jelikož s radostí Čechové sv. evangelium přijímali, již napřed souditi lze, že podle jiných národů svaté víře nově získaných také oni, vroucí touhou vedeni, záhy na poutě se vydávali k hrobům sv. apoštolů. Ukazují nám také dějiny, že Čechové ačkoli vlasti své horoucně milovní, od jakživa rádi do dalekých zemí se pouštěli, zvláště když náboženské příčiny je k tomu pudily aneb vojenská sláva a dobrodružství. Víme zajisté co do první stránky, že poutě konali nejen do Říma, nýbrž až do Jerusalema a k sv. Jakubu do Španěl a k výpravám křížáckým že množství bojovníků vysílali na vysvobození hrobu Kristova z moci nevěřících. ¹⁾ A jestliže tehda „hojní zástupové z Čech téměř každoročně putovali do svaté země,“ ²⁾ tím spíše a častěji as navštěvovali mnohem bližší hroby apoštolské v Římě, ve středisku všeho křesťanstva. Na Řím pak zvláště pozornost lidí také obraceli italští kupci, kteří s kořením, jižním ovocem a s hedbávným zbožím co rok sem přicházeli, z nichž

¹⁾ Palacký: I. 1, 362. I. 2, 23. 49. 58. 90.

²⁾ Pal. I. 2, 37.

mnozí se v zemi usadili, ¹⁾ a svým vypravováním nábožnou onu touhu jen ještě rozněcovali. — Mezi staršími poutáky na předním místě jmenujeme apoštoly slovanské sv. Cyrilla a Methoděje, kteříž r. 867 na přívětivé pozvání papežovo pospolu z Moravy do Říma byli přišli. Přinášejíce s sebou drahocenné ostatky sv. Klementa vlastním přičiněním v Chersoně nalezené, s velikou uctivostí jsou uvítáni, an sám papež s duchovenstvem a věřícími z města jim v ústrety vyšel. Cyrill v Římě zemřel a Method navrátil se s horlivostí právě apoštolskou pak mezi Slovany západními pracoval přes mnohá příkoří se strany německého kněžstva, až po 13 letech po druhé do Říma se odebral, aby proti neunaveným útokům žárlivých nepřátel svých se hájil — i zvítězil. ²⁾ Na oba svaté bratry až podnes upomínají v Římě malby (al fresco) v mnohém ohledu důležité na stěnách podzemního chrámu sv. Klementa, kdež před nedávnem teprv odkryty jsou. Na jedné malbě (snad z 10. století) viděti sv. Cyrilla před císařem Michaellem, kterýž na prosbu moravského knížete Rastice do Moravy jej posílá. Na druhém vyobrazení (z 11. století) spatřujeme sv. Methoda a papeže Mikulaše I. (neb snad Hadriana II.?) přenášející tělo Cyrillovo z Vatikánu do chrámu sv.

¹⁾ Pal. I. 1, 353. II. 2, 35.

²⁾ Pal. I. 1, 136. Würfel, život a působení sv. apošt slov. Cyrilla a Methoděje.

Klementa; na jiném (z 9. neb 10. století) zase sv. Methoda při svátostném obřadu křestním a poslední obraz (z 9. století) ukazuje po boku sv. Klementa a Ondřeje oba svaté bratry, jež archanjelové Michael a Gabriel odporoučejí pod ochranu Spasiteli. ¹⁾

Vypravuje se, že prý byl vévoda český Bořivoj od sv. Methoda pokřtěný sám také v Římě; však o tom pochybovati sluší, jelikož určitých na to důkazů není. Bezpečně ale víme, že později zbožného knížete Boleslava II. sestra Mlada s četným průvodem do Říma jest přišla. Starý náš kronista Kosmas jí dává svědectví, že „byla panna v písmě svatém vycvičená, pokorná, lidumilná, k chudým a sirotkům dobročiinná a ozdobená všemi mravy dobrými.“ Delší čas pobýlať ona v Římě a ačkoliv tam zbožná její mysl vždy více klonila se k životu klášternímu a samotě, nezapomínala přece na duchovní potřeby své milé

¹⁾ Srovnej: *Peintures antiques découvertes dans la basilique souterraine de saint Clément a Rome* — tamějšího probošta Mullooly-ho a jiná pojednání, Dé Rossi-ho, Gsell-Felse a zvláště Dudík-ovo v kalendáři „Moravanu“ 1870. Obraz poslední počítá Dudík, historiograf moravský, co do předmětu i do umění k malbám nej památnějším. Domníváť se podle zbytků latinského podpisu, že jest to votivný čili pamětný obraz, jehožto svatí bratři na důkaz díků a úcty za svého života vyhotoviti dali; pak bychom v této malbě bez pochyby měli podobizny sv. Cyrilla a Methoda, největších svých dobrodinců — památku ovšem na nejvyšší vzácnou.

vlasti, a jejím prosbám a šlechetné snaze bratra jejího Boleslava II. podařilo se konečně r. 973, vymoci na papeži Janu XIII. zřízení zvláštní pro Čechy stolice biskupské v Praze.¹⁾ Zároveň dosáhla papežského dovolení, aby v Praze u sv. Jiří zaříditi směla benediktinský klášter panenský, kdež sama se chtěla Pánu Bohu zcela odevzdati, cti a naděje světské se zřikajíc; a papež sám za první abatyši ji ustanoviv, jmeno její Mlada změnil na jmeno Maria.²⁾

O několik let později nalazáme v Římě jiného českého poutníka, vzácného rodem slavným, ale vzácnějšího leskem svatosti — patrona země české, sv. Vojtěcha. Vojtěch (něm. Adalbert). byv r. 983 od Mohuckého arcib. Willigisa posvěcen na druhého biskupa Pražského, odhodlal se již po šesti letech jíti do Říma; mimo četnou družinu jej provázel nejmladší bratr Račim, někdejší pěstoun Radla a probošt pražský Velich. Vroucná jeho zbožnost neodolatelnou mocí ho poutala tam ve věčném městě; i ustanovil s dovolením papežovým vstoupiti v řád Benediktinův a přebýval jako mnich obyčejný v klášteře sv. Alexia na hoře Aventinské. Než nedlouho mu přáno požívatí míru ve svaté samotě. Velmi těžce zajisté nesli kníže Boleslav II. i celý národ český dlouhou nepřítomnost svého výtečného biskupa; pročež vypravili do Říma zvláštní poselství, v jehož

¹⁾ Viz Blahověst 1873 č. 3., 4., 5.

²⁾ Sr. Ginzcl Geschichte der Slavenapostel.

čele stál vévodův bratr Strachkvas (Kristian) a Radla, aby papež přiměl Vojtěcha k navracení se do vlasti. Tedy opustiv tichý svůj útulek domů se vrátil r. 992, aby znova spravoval své biskupství, až r. 995 zase rozhněván nevděčností Čechův opět se bral do kláštera svého římského, a konečně se oddav na zvěstování evangelia mezi pohany, dobyl si u Prusů koruny mučednické.¹⁾

Okolo r. 1090 opět setkáváme se v Římě s jiným českým poutníkem, jehožto zvláštní pouť naší pozornosti je hodna, s Božetěchem opatem slavného kláštera Sázavského. Božetěch požíval u krále Vratislava znamenité přízně, od vrstevníků svých obdivován byl co výborný malíř a sochař a byl vůbec jedním z nej přednějších mužů země. Však to mu nepřekáželo, aby pokorně na se vzal pokutu neobyčejnou od biskupa jemu uloženou a z pokání se vydal na pouť zvláště namáhavou. Ze dřeva totiž vydlabal a na svá ramena uložil kříž zvící jako on sám a nic nedbaje posměchu žádného pěšky tak putoval ze svého kláštera přes Alpy až do Říma a tam v oběť složil své břímě v kostele sv. Petra.²⁾

Těchto málo příkladů ze starší doby nechat postačí, ačkoli z dějin našich ještě více jich vážit lze.³⁾ Chtěli jsme jen uvést oba svaté bratry jakožto neunavné hlasatele sv. víry, dále vznešenou pannu,

¹⁾ Pal. I. 1, 262—273.

²⁾ Pal. I. 1, 351.

³⁾ Viz Pal. I. 1, 312. 331. 333. I. 2, 36. 92. a j.

kteráž v naději na život věčný odřekla se věcí
vezdejších, pak muže slavného, kterýž neváhal ve-
řejným pokáním osvědčiti svoji lásku k Spasiteli
a svatého biskupa, jemuž apoštolská horlivost
zjedнала korunu mučennictví.

Však vedle těchto a jiných poutníků, o kterých
staré zprávy jen po příležitosti se zmiňují, kolik
ještě tisíc kněží i nekněží, jichž jmena žádná kro-
nika nám nenapsala, putovalo za prvních věků
z vlastí našich do Říma a na prsou matky společné
se kojilo sv. vírou a duchem křesťanským a jak
mnohý asi Čech, po jehož hrobu už dávno ani pa-
mátky není, nemoha se více rozloučiti, usadil se
tam na místech posvátných, aby až do smrti i po
smrti byl a zůstal vedle pramene milostí nejhoj-
nějších!

Než o blízkém poměru Čech ku středu křesťan-
ství ještě určitěji nám svědčí doby pozdější. Do-
čítámeť se v dějinách, jak často do Říma přicházeli
zvláštní poslové čestí, majíce aneb urovnávati ne-
shody vzniklé mezi korunou a biskupy, aneb díky
knížecí přinášejíce za udělené milosti anebo v jiných
zájmech náboženských i národních u papeže hledající
podpory a přispění. Také byly Čechy právním zá-
vazkem povinnovány, přispívati německým králům na
vojenská jich tažení do Říma 300 oděnců a ke koru-
novací je nezřídka z Čech provázeli nejvyšší du-
chovní hodnostářové. Biskupům nově jmenovaným
vůbec bylo uloženo zákonem církevním, navštívit

co možná nejdříve hroby apoštolské (limina Apostolorum) a nejednoho biskupa českého sám papež světil v Římě. A podotýkajíc konečně, že také znamenití mužové českého národa na půdě římské ve hrob jsou uloženi, zpomínáme n. p. pražského biskupa Ondřeje († v Římě 1224) na velikém sboru Lateranském od Innocentia III. na biskupství posvěceného, za nímž o dvě leta později také v Římě smrtí sešel nástupce jeho biskup Budilov od Honoria III. nedávno svěcený, pak biskupa Hynka Olomúckého († 1333), kterýž u sv. Petra jest pohroben. Však o tom o všem nelze i netřeba nám se šířiti; z toho již poznali jsme, jak mnohonásobné, časté a živé tehdy bylo stýkání se Čech s Římem až do té doby, kterouž teď blíže obíratí se miníme.¹⁾

II. Založení domu českého.

Někteří starší spisovatelé vypravují, že Bořivoj, vévoda český dal v Římě vystavěti špitál a sv. Methodovi, od něhož sám jest pokřtěn, jej věnoval;²⁾ ale k takovému mínění, zdá se, svedla je neobyčejná ta úcta, jaké u vděčných Slovanů Method požíval, a pak nepravé čtení jednoho nápisu, o kterém řeč

¹⁾ Nemůžeme než poukázati vůbec na dějiny Palackého, jenž uvádí hojnost jiných zajímavých dat.

²⁾ Sr. Fanucci, Trattato di tutte l' opere pie (str. 82); Piazza, Delle opere pie di Roma (str. 83); Moroni, Dizionario, tom. V. — Boemia (str. 265).

bude později. — Raynaudus ¹⁾ jmenuje původcem domu českého knížete Spytihněva I. († 912?) syna Bořivojova. Ješto ale bližší jeho udání dějinám odporují, srovnává si je Balbin ²⁾ v ten smysl, jakoby Spytihnæus či Spytihněv I. (Raynaud píše „Spiro-næus“ a Piazza „Spironco“) byl zamejšlel postaviti dům český, j jž pak skutečně postavil sv. Václav prý r. 931. Však ani na ten výklad není určitých důkazů a Palacký sám, o své mínění zvláště byv požádán, neváhal nazvati legendou postrádající základu historického všeliká udání, jakoby náš dům před Karlem IV. se byl počal. Karlu IV. tedy velikému příteli národnosti slovanské a otci vlasti naší, za to děkovati sluší, že svému lidu tak velevzácný zůstavil dar pro české poutníky ve věčném městě pořídív domácí útulek.

Dějepisové vypravují o nevídané posud slávě, s jakou Karel IV. se svou teprv šestnáctiletou chotí Annou do Říma táhl ku svému na císařství korunování r. 1355. ³⁾ Po celé cestě se všech stran se pánové a rytíři k němu družili; 15 tisíc rytířů a oděnců na statných koních ve zbrani a lepém odění, Čechů, Němců a Vlachů škvělo se v jeho tažení, onoť v pravdě se rovnalo slavnostnému průvodu. Provázeli jej zejména vévodové z Falkenberku, z Bavor, z Brunšviku, z Opavy a Těšína, purkrabí Norim-

¹⁾ Tom. XVII., Tract. amor honest. (str. 448).

²⁾ Epitome hist. Rer. Boh. (str. 14).

³⁾ Reumont, Geschichte der Stadt Rom. sv. II. (str. 921).

berský a Magdeburský, hrabata ze Švarcenberka a Oettinku; tolikéž prelátů, mezi nimiž Arnošt z Pardubic, arcibiskup pražský, Očko z Vlašíma, biskup Olomúcký, pak biskupové z Litomyšle, Augšpurku, Špýru a j. mimo veliký počet dvorních a říšských ouřadníků. Ve středu před hodem Velikonočním (1. dubna 1353) stanuli před Římem a před branou se zatím uložili táborem, ale Karel nemeškaje, ihned se v rouchu poutnickém do města vydal, kdež nepoznán a v tichosti navštěvoval místa posvátná. Když pak na Boží hod konečně se svou chotí v okázalém průvodu celého komonstva přijížděl k sv. Petru, takové a tak radostné ho vitaly zástupy lidstva, že by jásání jejich, jak tehdejší zpravodaj praví, i rachocení hromu bylo přehlušilo.

Krátké bylo tehdá pobytí Karlovo v Římě a přece pravdě se podobá, že právě za těchto málo dnů se v něm zrodil oumysl, zaříditi tam český dům poutnický. Podivno, že nezachovalo se v Římě ni žádné památky z dřívějších korunovačních slavností, ač některé z nich byly v dějinách velmi důležité; toliko dům Karla IV. posud stávající a mramorová na něm deska podnes připomíná onu slavnost Velikonoční neděle, kdy jasnemu králi českému koruna svaté římské říše na hlavu jest vložena. Že pak nechtěl Karel IV. na památku postaviti nějakou snad sochu nebo cos podobného, alebrž právě český poutnický dům, toť stejné svědčí o vlastenectví jakož o zbožnosti jeho.

Zvláštního takového ústavu bylo však tehdáž už v pravdě potřebí. Slaviloť se r. 1300 v Římě první, r. 1350 druhé milostivé leto a jestliže bývala návštěva poutníků v obyčejný čas dosti znamenitá, byl o obou jubileích nával lidstva nesmírný. Ze všech zemí celé Evropy, až i z Asie poutníci jen se hrnuli: bohatí, chudí, zdraví i nemocní, mladí, staří oběho pohlaví. Napočítáno jich o prvním jubileu přes dva miliony, i musili Římané zeď, kteráž ohražovala vatikánský územek, schválně dát prolomit, aby ostatní silnice nestačovaly proudům lidstva do města se valícího. Ne menšího poutnictva přitáhlo druhé jubileum; na ulicích ustavičně tolik bylo zastupů, že bezděky se tam každý bral, kam proud jej táhl a vůbec jen pomalu a s tíží lze bylo dostat se ku předu. Některé hospody národní ani svým poutníkům nemohouce stačiti cizých bytů musily najímati.

A jakž bylo tehdáž poutníkům českým nemajícím ještě svého domu v Římě! S bolestí tam pohřešovali vlastního útulku a vrátivše se domů z jubilea těžce asi naříkali na všechny nedostatky a nepohodlí, jakých jim ve věčném městě bylo zakoušeti. Přišel tedy po 5 letech (1355) Karel IV. sám do Říma za příčinou svého na císařství korunování nemohl nezpomínati dávného toužení národa svého milovaného a čestí jeho průvodcové (arcibiskup Arnošt?) dojista také v té příčině nalehali na něj — i vroufáme tedy, že již tenkrát za slav-

nou příležitostí a na památku téhož. korunování svého zamyslel Karel založit v Římě pro české poutníky zvláštní outočiště. Vyvésti svůj oumysl tenkrát nemohl. Pilné záležitosti říšské odvolaly jej brzy z Říma a tisícové starosti vládní i domácí na více let pak vadily skutečnému provedení zbožných a klidných jeho záměrův. Avšak odkládaje dlouho nezapomínal přece Karel na své římské předsevzetí. Toho času papežové ani nesídleli v Římě, ale od 60 let už vzali jsou sídlo své ve Francouzích; tím pošinuto jest těžiště církve a Řím — potrácel váhy své a půvabu. R. 1367 konečně Urban V. do svého města se vrátil na snažnou radu císařovu a císař sám táhl již roku následujícího 1368 po druhé do Říma (13 let po své korunovací), aby papež položil korunu na hlavu choti jeho Alžběty. A za tohoto druhého pobytu v Římě nemeškal již uskutečniti svůj oumysl — v dobu nej—
příhodnější. Vždyť byl Řím teď zase Řimem, zase středem křesťanstva a toužebná k němu láska, na čas byvši utlumena, s dvojnásobnou teď vroucností se u všech národů roznítla.

Čechové již před tím velmi hojně přicházeli do Říma, i domníval se Karel, že tím živější, tím vřelejší bude také nyní jejich horlivost. Byloť tedy zřízení národního ústavu právě na čase a slavný náš Karel osvědčil tím znova věhlas svůj, že potřeby času znaje a co by na užitek národu bylo před—
zvídaje, skutečně český hospic v Římě založil.

Starší národní domy z 8. a 9. století ležely všechny v okolí chrámu sv.-Petrského, anoť za právo osazení novým obyvatelům uloženo bylo, hájiti basiliku sv. knížat apoštolských naproti zevnějším nepřátelům. Časem ta povinnost minula i zakládaly se později národní domy nejraději na levém břehu řeky Tibery. Tam také založil Karel IV. český hospic, zakoupiv blíže andělského mostu dům, na půdě, již nazývali staří pole Marsovo. ¹⁾

Příhodné bylo to místo, an odtuď bylo snáze poutníkům vyznati se v městě tak velikém, ale ještě z jiných příčin sluší nazvati šťastnou volbu císařovu. Na poli Marsově ozdobeném veřejnými sady nebylo za starého věku mnoho obydlí, ale u břehu rozkládaly se veliké dílny mramorářův. Český hospic pak leží skoro v středu půdy, na kteréž kroužily, otesávaly a hladily se mramorové balvany z východu a z Afriky přivázené. Je-li již zajímavé to místo, na němž povstaly tolikेरé krásné výtvořy, jimiž Řím nad jiná města se skvěl, tím vzácnějším se nám ono zdá býti ještě s ohledu náboženského, dělníků-li si povšimneme tam zaměstnaných. K hrubým a nejobtížnějším pracím, zejména ku kroužení mramoru, užívali totiž Římané otroků a zlo-

¹⁾ Dochovala se nám stará pověst, že český hospic právě v tom domě zřízen byl, kdež Karel IV. za prvního svého pobytu r. 1355 ve sv. týhodnu co neznámý poutník přebýval. (A. Belli, *Delle case abitate in Roma da parecchi nomini illustri*. (Str. 63).

činců; mezi zločince počítali také křesťany a za císařů Komoda, Decia, Valeriana a zvláště za ukrutného Diokleciana mnoho tisíc jich odsouzeno ku „mramoru.“ Většinu jich ovšem posílali do lomů mramorových, pro římské dílny kolik potřebí si ponechávajíce. Dříve však, než-li do lomů a dolů je dali odvléci, ještě ubohé zmrskali, hlavu na polo jim oholili a na čelo vypálili znamení a spoutavše jich nohy těžkými řetězy konečně na loď je naložili a odvezli na místa přetěžkého utrpení a soužení nevýslovného. ¹⁾ Dioklecian ještě novou přičinil ukřutnost, kázav křesťanům před odjezdem vyloupati pravé oko a na levé noze podríznouti šlachy. — Tak-li se nakládalo s ubohými do vzdálených lomů odsouzenými, nebyl as méně krutý osud křesťanů poslaných do mramorových dílen na poli Marsové. Dlouhým zajisté a trapným mučenictvím, v hladu, nouzi a ve sterých bolestech pomalu své kýžené palmy si dobývali. Ačť což tu bídy přetrpké viděla ta půda, na níž Karel IV. napotom zřídil dům český; jak mnohou slzou i krví ji skropili a zasvětili svatí vyznavači surovými dozorci nelítostně trýznění!

Jestliť tedy náš hospic postaven na jevišti, na kterémž tisícové svatých si zasloužili korunu věčného spasení!

¹⁾ De' Rossi, Bull. VI., 17.

III. Zakládací listina Rožmberkův.

Vyložili jsme, kterak Karel IV. o blaho svého lidu upřímně pečlivý, zakoupiv konečně v Římě dům, položil tím základ k českému hospici. Však opět uplynulo deset let, aniž by český dům byl býval otevřen; spadá-li pak konečné otevření v poslední rok života císařova, tož je ústav ten nejen památkou na jeho korunování, nýbrž i odkazem, jež Karel, otec vlasti, svému národu byl v Římě zůstavil. A tím důležitější jest nám dílo Karlovo, tím vzácnější pro každé vděčné srdce české.

Císař Karel zemřel 29. listop. 1378 a v březnu téhož roku sdělána jest listina, kterouž podává se zpráva o skutečném zařízení hospitálu.¹⁾ Z té listiny právě se dovídáme, že Karel IV. spolu s manželkou svojí Alžbětou v Římě dům pro nuzné a nemocné poutníky české zakoupil. Ale darováním

¹⁾ Hospic a hospitál je vlastně dvojí, an hospic znamená hospodu, dům pro přespolní pocestné lidi — a hospitál (špitál) dům chudých aneb nemocných; avšak ve středověku se toho rozdílu nečinilo a obou jmen ve stejném smyslu se užívá. Náš dům nebyl vlastně hospitálem, ačkoliv o neduživých a nemocných se činí řeč, nýbrž hospicem, v němž arci také poutníci nemocní nalezali místa a ošetřování. Německému hospici „Animě“ teprvé r. 1522 zvláštním dekretem uloženo jest, přijímati také nemocných krajanů a přece již zakládací listina Bonifacia IX. stanoví, že má býti *hospitale ad usum pauperum Christi et aliarum miserabilium personarum*.

domu učiněn teprvé začátek díla blahodárného a zbývala ještě mnohá péče o celé zařízení, o správu domu a především o stálé a pravidelné důchody. U vykonání toho všeho překážely císaři tehdejší poměry časové a mnohonásobné jeho starosti. S bolestí tedy znamená, kterak rok od roku musí odkládati se svým zbožným oumyslem, hledal schopných mužů, jimž by veškerou péči o tuto důležitou věc mohl odevzdati. I zvolil tři slavných pánů českých, bratří Petra, Oldřicha a Jana z Rožmberka, kteřížto rodem svým i bohatstvím stáli v čele panstva českého. Veřejné jich působení nechtíce zde zvláště vynášeti to jediné připomínáme, že Petrovi papež Urban VI. (1379) nabízel hodnost kardinála, kteréž on ale zamítl, a Oldřich že takořka řídil dějiny české v dobách osudných naší vlasti (v 15. století. ¹⁾)

Že Karel IV. dobře volil, dosvědčuje nám listina, ku které se právě táhneme. Jest to psaní Rožmberků samých k Janu Očkovi, arcibiskupu pražskému, kterémuž vykládají šlechtí bratří, jaká opatření k rozkazu císařovu ve prospěch českého hospice již byli učinili. Založiliť především fundaci zapsavše na svých dědinách Oltyni a Božeticích roční důchod, ježž hlavně určili ve prospěch duchovního či správce domu. O jiných příjmech není řeči, bezpochyby tedy Karel sám už

¹⁾ Balbin, Misc. III. (str. 268). Palacký III. 2, 286. IV. 1, 43. 49.

dříve vykázal další důchody na vydržování hospitálu, ačkoliv dokladů na to žádných nemáme. Nebylo arci potřebí, aspoň na začátku, nadání tak přílišného, jakož vůbec celý ústav nikdy neměl a nemohl se rovnati k. p. německému hospici „Animě“, určenému pro veškerý národ jazyka německého. Dům český měl sloužiti toliko poutníkům z dědičných zemí králových; proto postačoval také v domácí kapli jen jediný oltář a jediný duchovní.

Co do vnitřního upravení hospitálu zmínjuje se listina jen o hlavních věcech. Ustanovení od bratří Rožmberků, aby v domě zřídila se kaple s oltářem zasvěceným sv. Václavu a sv. Martě, a aby správcem ústavu toho byl kněz, ježž pokaždé rodina Rožmberkův anebo probošt Augustinianů Třeboňských budou voliti. Dotčenou fundací pojištěna mu slušná výživa; z přebytku měly se platit potřebné opravy stavební a co by snad ještě vybývalo, patřilo chudým poutníkům. O pravidelné vybírání ročních peněz, jež obnášely $14\frac{1}{8}$ kop českých grošů, měli starati se kanovníci Třeboňští, jimž také oučty se kladly; duchovnímu správci pak vedle řízení hospitálu uloženo, aby třikráte za týden mši sv. sloužil aneb skrze jiného kněze sloužiti dal.

Leč položíme sem raději listinu celou, ať jest nejstarší historický dokument našeho domu se týkající.

„Ctihodnému v Kristu otci a pánu, panu Janovi, arcibiskupovi chrámu pražského a legátovi apoštolské

stolice — poslušnost vzkazují v povinné úctě bratři Petr, Oldřich a Jan z Rožmberka. — Ješto do města Říma zasvěceného mučenickou krví sv. apoštolů Petra a Pavla . . . na pokání za hříchy a na spasitelné jich odpuštění ze všech světa končin jako k matce své se utíkají věřící, mezi nimiž někteří jsou churaví, nemocní a nuzní, dávno již o tom bedlivě přemejšlel nejjasnější náš kníže Karel, římský císař a král český, co vladař katolický a laskavý utěšitel všech ubohých a sklíčených spolu s jasnou manželkou svojí, římskou císařovnou Alžbětou a maje vždy horlivou péči o skutky milosrdné, koupil za jistou cenu mezi farními kostely sv. prvomučeníka Štěpána a sv. Blažeje nedaleko pole květného (campo dei fiori) v Římě dům a budoucně ještě hojnějšího nadání přislíbiv, ustanovil, věnoval a odevzdal jej onemocnělým, chudobným poutníkům ze zemí českých příchozím.

Jelikož ale týž kníže pro mnohé zaměstnání ve svaté říši žádoucí své předsevzetí dokonati nemoha. Nám další jeho provedení byl svěřil, tedy My — uznávající, že císařovy oumysly, na důkladném uvážení se zakládající, směřují ku spasení duší a všemožně přičiniti se chtějíce o to, co nám odevzdáno, i také sobě žádající rozsévati zde věci pozemských za věčnou odplatu nebeskou — ze svých dědičných od Boha Nám propůjčených statků čtrnáct a půl čtvrtiny kop českých grošů ¹⁾ (totiž

¹⁾ Václav II. (r. 1300) hřivnu stříbra rozdělil na částek

na dědině Oltyni Petrovi a Janu náležející 9 kop grošů uložených robotním sedlákům na kraji vesnice se strany Přibenic), a na Oldřichově dědině Božeticích ¹⁾ 5 a půl čtvrtiny grošův (upsaných také na poplatníky a role nejbližší, od hradu Přibenic počítaje ²⁾ s pravidly, podmínkami a výhradami následujícími v ouplný majetek onomu domu, hospici či hospitálu jsme připsali, věnovali a tímto listem postoupili.

Především tedy, aby v dotčeném domě či hospitálu na útěchu nemocných jeho obyvatelů v pravidelný čas služby Boží odbývati se mohly, chceme, nařizujeme a určujeme, aby v něm jeden oltář byl zřízen a patřičným způsobem od biskupa posvěcen na jmeno sv. mučeníka Václava a sv. Marty hostitelky Páně.

Chceme také a svůj oumysl zevrubně vykládáme, aby onen dům či hospitál měl zvláštního

šedesát; od té doby počet na kopy nastoupil a nazýváno kopu i když více grošů (64, 70, 80) ovšem špatnějších obsahovala. Za Karla IV. ustanoveno jest na sněmu dne 2. listop. 1378, že budoucně ke 100 hřiven čistého stříbra nesmí se mísiti než 12 hřiven mědě a z jedné hřivny pak že má se razit 70 grošů a z groše 12 haléřů. Pal. II., 2., str. 392.

¹⁾ V latinském originálu čteme: Oltin, Bezeticz, Przibienicz, jež na základě Palackého topografie píšeme: Oltyně, Božetice, Přibenice (str. 276. 278. 275.)

²⁾ Vesnice Oltyně a Božetice, jež patřily tehdaž k Přibenícům, trvají podnes, jejich hrady však jsou pobořeny. Posledně byly Božetice poddány panství Milevskému, Oltyně pak statku Stáhleckému (oboje v kraji Tábořském).

hospodáře, správce aneb ochránce, kterýž by v duchovní hodnosti jsa postaven, od Nás neb dědiců našich aneb od probošta řeholních kanovníků do města Našeho Třeboně (Wittingau) Námi uvedených byl zvolen a tolikéž po Našem zdání mohl býti odstraněn a jiným nahrazen. Za práci a namáhání jemu z důchodů jmenovaných určujeme na rok 10 kop grošů pražských; ostatních 4 kop a půl čtvrtiny má týž duchovní správce či hospodář, na radu si přibíraje hodnověrných mužů, vynakládati na roční opravy střech a zdí domovních a něco-li by zbylo, rozdej to chudým tam se zdržujícím; však nicméně má ze svých příjmů a vydajů na vyzvání oučty skládati tomu, kdož mu z Čech přinese aneb zašle důchody výše uvedené.

Dále stanovíme, určujeme a nařizujeme, aby dotčený probošt Třeboňský nynější a každý budoucí ony dávky na jmenovaných dědinách vybíral a vymáhal a proti platné kvitanci řečenému knězi či řediteli v pravý čas odváděl.

A poněvadž slušno jest, aby, kdo z věci má užitek, také povinnosti na se vzal, stanovíme, určujeme, nařizujeme a chceme, aby týž kněz aneb správce na jmenovaném oltáři týhodně třikráte mši sv., jak Hospodin mu na mysl dá, obětoval aneb skrze jiného kněze obětovati dal a kdyby toho byl nedbalý, aby od onoho probošta potrestán anebo úřadu svého byl zbaven.

Majíce pak na mysli a na starosti, že by ne-

všímavostí a nedbanlivostí chvalné toto dílo mohlo příště na zmar býti uvedeno, uznali jsme My svrchu jmenovaní, Petr, Oldřich a Jan za prospěšné, nejuctivěji požádati Vaši otcovskou Laskavost, aby tyto statky výše uvedené, dávky, práva a příjmy, ježto přináležejí k Vaší diecési, onomu domu, oratoři, záduší či hospitálu připojiti a vtěliti a nadání toto pro budoucí časy pod právo církevní postaviti, uznati a schváliti ráčila. Tutéž prosbu vznášíme také k duchovní vrchnosti onoho domu či hospitálu ¹⁾ a podle příležitosti a času chceme se dále starati o to, co by na prospěch téhož domu sloužiti mohlo.

Na dosvědčení toho všeho jsou k listu přivěšeny naše pečete.

Dáno a psáno na hradě našem Krumlově l. P. 1378 v sobotu před svátkem slavného učitele sv. Řehoře.

IV. Stvrzení církevní.

Aby nadace Rožmberků s povinnostmi a právy svými nabyla veřejné platnosti a nikdo po všechny časy aby bezprávně se v ni nesměl vkládati, bylo potřebí approbace či schválení církevní vrchnosti a sice potvrzení papežova, anať nadace založena jest v Římě.

¹⁾ Rozuměj: v Římě, tedy ku kardinálu vikáři.

Ve své nadací listině učinili sice Rožmberkové již velmi moudrá a opatrná nařízení a svěřili vybírání a odvádění ročních peněz rukou duchovním, totiž opatu či proboštu Třeboňskému — ale nad to vznesli jsou ještě prosbu k Janu Očkovi, arcibiskupu Pražskému, v jehož diecési dotčené statky se nacházely, aby nadání jejich schváliv pod právo církevní je přijal a úřad arcibiskupský aby budoucně nad záduším bděl a dohlídku vedl. Toto psaní pánů z Rožmberka, jež v předešlém jsme podali, v originalu (na pergameně) se nám ztratilo, jakož pohříchu celý archiv českého hospice vzal za své, ale odpověď arcibiskupova ze zámku Roudnického datovaná zachovala se, byvši uložena do archivu pražské kapitoly; v té pak odpovědi doslovně jest obsaženo celé ono psaní Rožmberků, jež tím způsobem tedy šťastně na nás došlo. — Zmíněnou nadací, tak píše arcibiskup ve svém velmi vlídném listu, ve všech její částech a větách, člancích a podmínkách na důtklivé přání a žádost jejich (pánů z Rož.) mocí našeho úřadu tímto schvalujeme, uznáváme a stvrzujeme; tolikéž všechny vyznačené příjmy, důchody a platy, tak jak uvedeny jsou, берeme pod právo církevní, tak že budoucně pod ochranou jeho státi a dle toho považovány a vybírány mají býti. ¹⁾

¹⁾ Srovn. Balbin, Miscellan. Decad. I., lib. VI., P. I., pag. 106. — Lib. I. Erectionum Tom. II.

Avšak více než na approbaci arcibiskupově záleželo na schválení římské kurie. Té doby, kdy tré českých pánů a bratrů z Rožmberka nadáním našeho domu se obíralo, chýlili se ku konci dnové papeže Řehoře XI. Navrácením se jeho z Avignonu do Říma skončila smutná doba „70tiletého zajetí“ ve Francouzsku, avšak smrtí jeho počala se doba nová i daleko smutnější, doba velikého rozkolu, jenž na více než 40 let celé křesťanstvo s dvěma papeži ve dva tábory rozštěpil a na církev uvalil zmatek a neštěstí nekonečné. Dne 27. března 1378 skonaltě Řehoř XI., 8. dubna dostoupil nový papež Urban VI. na stolec apoštolský; 20. září pak zvolili rozkolníci kardinálové protipapeže Klementa VII. a již počal rozbroj, an každý z obou papežů u národů křesťanských poslušenství a uznání se domáhal: nešťastná to byla revoluce ve vlastním táboru církve bojující, rozkol nejžalostnější v době, kdy svornosti nejvíce bylo potřebí.

Karel IV. ještě se dočkal vzniknutí rozkolu a starost o narovnání neblahého sporu ještě v posledních dnech ho zaměstnávala. ¹⁾ Srdečně jsa pobožný a národa českého otcovsky milovný viděl Karel zajisté s velikou bolestí na konci svého života vznášeti se bouři osudnou nad církví a nad věčným městem, nyní, kdy konečně český hospic své bla-

¹⁾ Pal. II. 2, 393. — Reumont, Geschichte der Stadt Rom II. 1044.

hodatné působení měl začít. — Čechy a skoro celé Německo zůstaly sice věrný zákonnému papeži Urbanovi; ale toliké zmatky stejně zmítající stádcem i pastýřem, kterýž vedle církevní hádky ještě i do politických svárů se byl zapletl, nemohly příznivý býti novému ústavu. Dlouho nebylo lze dosíci pro český hospic papežského schválení, ačkoliv sama vdova císařová Alžběta o ně vřele a opětně usilovala — až konečně se tak stalo 1. srpna r. 1380.

Nelze nepozorovati, kterak bouřlivý duch oné doby a příkrá, nevlídná povaha Urbanova zračí se i v této listině, anať míruému a zbožnému dílu měla naděliti posvěcení nejvyššího pastýře církve. Odchylujeť se zajisté její znění od obvyklého způsobu listův papežských.

Mimo obyčej čteme hned na první řádce celou odpověď — papežské totiž přivolení, pohřešující obvyklý úvod, jakýmž bývá krátké poučení o některé příhodné náboženské pravdě; a celá řeč i sloh nenesou se ani tím zbožným duchem a klidnou vážností, jakou se jiné apoštolské listy vyznamenávají — jakoby v této listině už zlé nějaké předvěstění budoucnosti našeho hospitálu spočívalo. V době bouřné vešelť v život český hospic, za poměrů velice neblahých, a taktéž po celou dobu jeho trvání snášetimu bylo mnoho zlého následkem náboženských rozepří, jež v Římě samém a později ve vlasti české hluboce rozrývaly mysle, zášť a nepřátelství nejhorší působíce. Avšak přece nemůžeme říci, žeby

se nadace Rožmberků byla cíle svého minula; neboť ačkoli hospitál za svého trvání českému národu tolik, jak zakladatel si přál a se nadál, bohužel prospěti nemohl, tož podivno! právě ze zaniknutí jeho vzešlo nové požehnání, anať nadace v Římě zrušená napomáhala později k tomu, aby ve vlasti bratří dávno rozdvojení zase svazkem sv. víry samospasitelné spojení byli.

I uplynula tři století a souzeno jest našemu ústavu, aby ještě slavil svoje vzkříšení, aby znova zase povstal — za dnů našich, za dnů ovšem také bouřných, an útrapy a protivenství těžce naléhají na svatou naši církev, ale utěšeně zmáhá se také vroucí náboženská horlivost, jež bohdá mu bude zárukou šťastnější budoucnosti.

Leč vraťme se k bulle papeže Urbana VI. V podstatě nám sice nic nového nepodává, jsouc po větší části opakováním nadací listiny pánů z Rožmberka, však přece ji máme za dosti důležitou a klademe zde celé její znění:

„Urban VI., sluha sluhův Páně; na věčnou památku. K uctivým a slušným Vaším prosbám blahosklonně svolujeme. V Kristu milovaná Naše dcera Alžběta, jasná císařovna římská, ve své žádosti Nám vyložila, že před několika lety ona sama a manžel její, slavné paměti císař římský, — toužíce vyměnit sobě věci nebeských za pozemské a věčných za vezdejší, spolu zbožnou majíce útrpnost s bídou chudých a nuzných lidí, jakož i pilni chějíce býti

skutků milosrdných — ve věčném městě blíže trhu květného (Campus floris) mezi farními kostely sv. Štěpána a sv. Blažeje z vlastních peněz zakoupiti si dali dům, ježž ustanovili za hospic chudým, ne-duživým a nemocným z českých zemí do toho města někdy přichozím. Věnujíce a odevzdávajíce tento dům chudým, mínili týž hospic také dostatečně nadati. Avšak jinými vážnými starostmi v římské říši jsouce zdržováni odevzdali císař a císařovna tu věc milo-vaným synům Petrovi z Rožmberka, proboštu krá-lovské kaple u všech Svatých v městě Praze a jeho bratřím, pánům a dvořanům pražským Oldřichovi a Janovi z Rožmberka, jimž nařídili, aby dotčený dům aneb hospic ve jménu císaře a císařovny sami opatřili dostatečným nadáním. A jmenovaní pánové rozkazu toho poslušní, věnovali a upsali 19 kop a půl čtvrtiny grošů českých ročního a stálého dů-chodu, totiž na Oltyni hradě devět kop a u Přibenic (?) jiných deset kop a půl čtvrtiny, což vše-chno, jak se Nám v listu píše, obšírněji jest udáno ve zvláštní listině opatřené pečetěmi řečeného pro-bošta a těch pánů.

Pročež svrchu psaná císařovna k Nám uctivou vznesla prosbu, abychom tato opatření císaře a císa-řovny jakož také zmíněné nadání a upsání oněch pánů ve zvláštní milosti apoštolským schválením potvrdili.

Schvalujíce tedy po její žádosti ona opatření i nadání a upsání, potvrzujeme je mocí Svoji apo-

štolskou a tímto listem ve Svou ochranu je béřeme. Nenít tedy nikomu dovoleno, toto schválení a potvrzení Naše jakkoliv rušiti aneb čeho se všetečně opovážiti proti němu. A kdož by se toho přece odvážil, věz, že dokročí naň pomsta všemohoucího Boha a jeho sv. apoštolů Petra a Pavla.

Dáno v Římě u sv. Petra na den 1. srpna v druhém roce Našeho panování.“ ¹⁾

Již tedy náš hospic český od Karla IV. založený, od Rožmberků dobře nadaný došel slavného uznání nejvyšší vrchnosti církevní r. 1380 a veřejně, po právu a bezpečně teď rozvíjel činnost svoji. Když ale téhož roku smrtí sešel arcibiskup Očko, jenž ve svou zvláštní ochranu byl vzal toto nadání, tedy Rožmberkové, málo se důvěřující vrtkavé době tehdejší, k jeho nástupci Janu II. z Jenštejna znova se uchýlili s prosbou za opětné schválení arcibiskupské, jež po druhé uděleno listem ze dne 3. července 1385. ²⁾ Nové jest v té listině ustanovení Rožmberků, aby rektorem aneb správcem domu nebyl příště kněz, ale laik či nekněz. Snad bylo tehdá s obtíží najíti vždy českého kněze pro ono místo; krajanů nekněží ale v Římě dosti mnoho se usadilo a z nich zajisté někteří rádi se nabízeli na úřad podávající také slušný důchod vedle čestného

^{1) 2)} Obě listiny v archivu Třeboňském. Dle svědectví inventáře českého domu papež Martin V. († 1431) znovu potvrdil toto nařízení Urbana VI.

zaměstnání. První světský hospodář byl Zdislav, pražský zlatník, jež arcibiskup v listu právě dotčeném v úřadě tom potvrzuje.

V. Oltář sv. Václava v chrámě Svato-Petrském.

Mimo hospital český uchovala se v Římě ještě jiná upomínka na otce vlasti naší Karla IV. a spolu na jednoho z biskupů Litomyšlských, Jana II. z Neu-marktu, kterýž co kancléř říšský provázel Karla IV. r. 1355 na cestě do Říma, když tento na císařství Římské byl korunován.

Při této příležitosti prý biskup Jan Litomyšlský ¹⁾ ve chrámě sv. Petrském založil oltář ke cti sv. Václava. Učinil-li to za přispěním Karla IV. aneb pouze nákladem vlastním, o tom bezpečné vědomosti míti nelze.

Dle popisu Grimaldiho, který k rozkazu papeže Pavla V. (1605—1621) sepsal památnosti staré basiliky sv. Petrské, stál oltář sv. Václava vedle oltáře sv. Erasma. Sv. Václav, král český, byl na obraze oltářním vypodobněn v císařském (knížecím) rouchu, drže v jedné ruce korouhev, na kteréž

¹⁾ Jiní za to mají, že Jan Očko z Vlašimi, tehdáž biskup Olomoucký, později arcibiskup Pražský, oltář ten založil. Jisto jest, že Očko se r. 1355 v průvodu císaře Karla IV. nalezal.

černý orel v bílém poli byl vyobrazen; v druhé ruce držel štít a meč. Po pravici sv. Václava klečel Karel IV., císař římský a král český, po levici biskup v rochetě a červeném plášti s křížem arcibiskupským. ¹⁾

Jiná zpráva, kterou spisovatel Torrigio podává, zní takto: Na obraze jest prý vypodobněn sv. Václav v rouchu vévodském, drže v pravici korouhev s černým orlem na bílém poli, v levici obnažený, ostřím k zemi skloněný meč a štít. Podle sv. Václava jest prý vyobrazen sv. Vojtěch v rouše mnišském s berlou biskupskou a svatý Jan III., biskup Olomoucký, kterýž prý žil toutéž dobou, kdy sv. Václav mučenickou smrt utrpěl. ²⁾ U nohou tohoto svatého (?) Jana klečí prý Inko (?) anebo Jan Očko s pláštěm a rochetou i mitrou biskupskou. Naproti němu klečí prý Karel IV. v bílém rouchu s korounou císařskou a sv. Vojtěch prý ruku svou má položenou na rameno císařovo.

Vedle těchto popisů zachovalo se také dvě vyobrazení. Jedno bylo Grimaldim vyhotoveno dříve než starý obraz oltářní byl zničen a nachází se v archivu u sv. Petra; vyobrazení druhé nalezá se v jeskyních Vatikánských. Co se obrazu prvéjšího týká, byl jenom velmi povrchně nakreslen,

¹⁾ Dle Grimaldi-ho byl prý to Hinko, (?) biskup Olomoucký.

²⁾ Jak nesprávné jest udání to, patrno odtud, ješto biskupství Olomoucké teprv r. 1063 bylo založeno a diecése ta žádného biskupa Jana co svatého nectí.

tak že ze spodní části obrazu ničeho téměř rozeznati nelze. Na druhém obraze jsou barvy sice jasnější a určitější, ačkoli ráz malby nikterak o tom nesvědčí, že by týž obraz již ve 14. století byl zhotoven býval. Zdá se, že teprv později, když už původní obraz zničen byl, toto vypočtení bylo zhotoveno na základě kresby Grimaldiho. Kresba tato představuje sv. Václava v širokém plášti červeném s úzce přiléhajícími spodkami. Biskup po levici jeho stojící má na hlavě mitru a v ruce berlu; oděv jeho jest zelený a kroje tak zvláštního, že se spíše podobá obyčejnému plášti, nežli rouchu církevnímu. Světec po pravé straně stojící má hnědé rouchu mnišské; v levici drží berlu biskupskou, pravice jeho položena jest na rameni Karla IV., kterýž s korunou císařskou na hlavě své v bílém plášti a s rukama sepjatýma klečí. Postava na druhé straně klečící jest značně menší než císař, bez mitry, s dvojitým křížem arcibiskupským; biskup za touto postavou stojící klade levici svou na nepokrytou hlavu klečícího.

Všecky zprávy se v tom srovnávají, že uprostřed obrazu vypočten jest sv. Václav a po pravici jeho císař Karel IV. Ohledně ostatních osobností však nic určitého říci nelze. Někteří s Grimaldim tvrdí, že postava po levé straně sv. Václava představuje Hinko-na (Jindřicha), biskupa Olomúckého. Jindřich III. Berka, biskup Olomúcký, zemřel roku 1333 v Římě dne 6. prosince. Týž

založil fundaci na ten účel, aby z úroků každoročně v den sv. Václava uděleno bylo po dvou dukátech kanovníkům, beneficiatům a žakovstvu chrámu sv. Petrského, chudí pak aby 600 bochníky chleba byli poděleni. Mimo to odkázal týž Jindřich 200 dukátů kapitole u sv. Petra na zakoupení domu.

Možná, že na pravdě spoléhá vypravování italského spisovatele Alfarana, kterýž dí, že každoročně za duši biskupa Jindřicha Olomúckého se měla sloužiti mše sv. v kapli Svato-Václavské (v Římě u sv. Petra.) Snad že biskup tento původně kapli dotčenou založil a že za přítomnosti císaře Karla IV. v Římě toliko nový obraz na oltář této kaple byl od Litomyšlského neb snad Olomouckého biskupa darován; jistoty se tu dopátrati nelze.

Co se ostatních na obraze vypodobněných osobností týká, můžeme buď za to míti, že jeden z nich představuje sv. Vojtěcha, biskupa Pražského, kterýž co mnich Benediktinské řehole po nějaký čas v Římě přebýval; aneb jsou světcové tuto vyobrazení — sv. apoštolové naši Cyrill a Methoděj; aneb konečně, jak jiní tvrdí, připomíná obraz dotčený jistou legendu, dle které prý v bitvě r. 1260 u Kressenbrunn v Rakousích svedené ukázal se vojínům českým sv. Václav a s ním spolu sv. Vojtěch v rouchu biskupském jakož i sv. Prokop s berlou opatskou, načež vojsko české slavného vítězství nad Uhry dobylo.

Když se starý chrám sv. Petrský v Římě roz-

boural a nový na jeho místě postavil, zmizely z něho četné oltáře, které nebyly více z novu zřízeny. Avšak oltář sv. Václava i v tomto novém chrámě byl postaven a sice v příční lodi v onom oddělení, kde se r. 1870 konala slavná sezení sněmu Vatikanského; vedle něho nachází se oltář sv. Processa a Martiniana. Obraz mosaikový dle Caroselliho představuje sv. Václava v rouše královském, an drží v rukou svých korouhev; s výše pak se k němu sklání anděl, jenž mu na místě časné koruny přináší nehynoucí korunu mučnictví a slávy neskonalé. Oltář tento byl r. 1628 posvěcen. Nenít pravdě nepodobno, že byl oltář ten v novém chrámě sv. Petrském postaven na znamení díků povinných za vítězství, jehož vojsko katolické r. 1620 dobylo na Bílé Hoře nad odbojníky protestantskými.

VI. Zařízení českého hospice.

Nedlouho před svým na císařství korunováním obdržel Karel IV. od papeže Innoncence VI. otcovský list, z něhož toto vytýkáme:

„Setrvaje v bázni Boží pilen budiž především spravedlnosti a lásky, jsa spolu strážcem mírnosti, na které bezpečně spočívají trůny. Buď milosrdný, sirotků a nedospělých se ujímej, o nuzné a bídne se starej a pozdvihni sklíčených; strápených se zastaň a slitování měj s utlačovanými; churavých nezanedbávej, útěchou buď nešťastným, a

pamětliv jsa, že ti Bůh do rukou vložil meč na odplatu dobrým a zlým na potrestání, chraniž dobré svou pomocí, záštitou buď pokojným, zlosyny však a nešlechetníky neváhej trestati přísně ač milosrdně, abys veslem pozemského panování s milostí Boží šťastně vládnuv po životě vezdejším také s blaženými druhy byl oučasten slávy Boha a Stvořitele svého.“

Karel pak poslušen jsa církve, jejíž věrným synem byl, těchto vzácných pravidel Kristova náměstka po celý svůj život byl vždycky bedlivý. Zdaliž jasně nesevďčí také náš hospitál o jeho zbožnosti a svrchované dobrotě? ¹⁾

Pro takové ctnosti výtečné jestiž vůbec poženána památka Karlova; onen pak strom, jejíž ve věčném městě byl zaštěpil, aby ve stínu jeho zemdlení čeští poutníci ze vzdálené vlasti přišedší spočinuli a útulku měli, tím jest nám zajímavější, že není jenom památkou národní, anobrž výkvětem zbožnosti šlechetného a nezapomenutelného krále.

Chtějíce již blíže popsati český hospic, nemáme sice mimo svrchu uvedené psaní pánů z Rožmberka takměř žádných zpráv o zevnější a vnitřní jeho úpravě, avšak netěžko nám jest se mnohých věcí domýšleti podle zařízení jiných ústavů podobných. Nejpríhodněji lze srovnati náš dům s ná-

¹⁾ Také v Cáchách založil Karel oltář sv. Václava a postaral se o zpovědníka pro Čechy, kteří k tamější svatyni poutí chodívali. (Balbin, Misc. VI., str. 180.)

rodním domem německým „Anima“ zvaným (sta Maria dell' Anima), který skoro stejnou dobou a za stejným účelem byl zřízen a o jehož úpravě staré listiny šťastně dochované zpráv určitých podávají. ¹⁾

Pro český hospitál nestavěl Karel teprvé novou budovu, ale zakoupil již hotový dům v ulici tehdá „via dei pellegrini“ nyní „via banchi vecchj“ nazvané a dal jej přiměřeně upravit. Svým zevnějškem se asi valně nelíšil od jiných soukromých domů, kteréž tehdá v Římě byly dosti neouhledné, zřídka vyšší dvou poschodí a tak staveny, že hořejší patro na ulici vyčnívalo. Bez pochyby ale přece bylo zvláštní určení domu jakožto hospitálu nějakým zevnějším znamením vyznačeno. Především byl as nade vchodem nápis obyčejný: *Hospitale Bohemorum. Animu* vzal r. 1406 papež Innoncenc VI. ve zvláštní svoji ochranu; český dům byl bez pochyby hned od počátku pod ochranou krále českého a jako podnes bývá obyčejem, že ústavy pod ochranou jiné mocnosti postavené znaky její nade dveřmi mají vyvěšené, tak skvěl se as nad portálem domu českého český znak zemský. Tolikéž máme za jisté, že jej zvenčí zdobil obraz sv. Václava, před nímž v noci hořela lampička. Takových obrazů svatých a zvláště Matky Boží (Madony) bývalo na domech tehdáž a jest posud v Římě nesčíslné množství a lampy před nimi roz-

¹⁾ Srovn. Kerschbaumer, *Gesch. des deutschen National-Hospitizes* str. 8. un.

svěcované byly až do našeho věku za tmavých nocí skoro jediným osvětlením.

A nyní do vnitř vstupující přicházíme především do kaple, kteráž, jak z dalších zpráv vysvítá, byla veřejná majíc přístup z ulice. Že nebyla jen opatřena tím, čeho k službám Božím nejnutněji jest potřebí, ale že poutníci během času mnohým vzácným pokladem a dary, po nichž ani památky nám nezbylo, ji obohatili a že každý správce duchovní o tuto svatyni českého domu zvláštní měl vždy péči, to samo sebou se rozumí. Oltář zasvěcen byl sv. Václavu, patronu a dědici země české, a byl tedy den 28. září pro náš hospic dnem zvláštní slavnosti.

Účel domu dále vyžadoval ložnic, oddělených podlé pohlaví poutníků. Nejspíše byly tyto světnice, jako v Animě, po obou stranách domácí kaple, anebo bylo snad pozadní menší stavení (sáhající na piazza Sforza) zvláště vyhraženo poutnicím, jakož nalézáme posud u podobného ústavu „Campo santo.“ O poutnice vedla péči t. z. matka, kteráž je také provázela k sedmi hlavním chrámům a k ostatním posvátným místům věčného města.

Zdali náš hospital českým poutníkům mimo obydlí také stravy a zaopatření podával, nevíme sice určitě, ale domníváme se, že jim obé poskytnuto bývalo; tuť ovšem bylo v domě také zapotřebí společné jídelny, kteráž mimo odznaky křesťanské ozdobena byla zajisté obrazy zakladatele Karla IV., některých papežů a zvláštních dobrodincův ústavu.

Podlé nadací listiny Rožmberků měl náš dům také starati se o krajany nemocné, byl tudíž zároveň, byť jen mimotně, skutečným hospitém či špitálem,¹⁾ kdež mimo poutníky, kteří na cestě anebo v Římě se roznemohli, snad také Čechové v Římě usedlí nalézali ošetřování a léčení, a pakliže nuzní byli, udílena jim také pomoc z fundačních příjmů, jakož vůbec každý národní ústav za svou povinnost kladl, chudým krajanům v Římě usedlým pomáhati ve všelikých potřebách.

Zvláštního hřbitovu český hospic neměl: kdožkoli tam zemřeli, pochováni jsou buď na hřbitově všem cizincům společném (campo santo vedlé chrámu sv. Petra), aneb u svého farního kostela.

Správu domu vedl duchovní ředitel, kterýž asi jazyka českého i německého musel býti znalý, anať nadace byla určena pro poddané české koruny vůbec (de Bohemiae partibus) bez rozdílu národnosti. Jemu náleželo, bdíti nad pořádkem v domě, raditi poutníkům a je vyučovati, zvláště pak připraviti je ku přijetí sv. svátostí, a vůbec pomáhati poutníkům ve všech jejich potřebách tělesných i duchovních. Důchody ústavu nespravoval ředitel či hospodář sám jediný, ale jak listina Rožmberků napovídá, radou mu pomáhali zvolení důvěrníci. Za našich dnů by ovšem těžko bylo najíti v Římě tolik

¹⁾ Ve dvou českých listinách z XV. stol. nám dochovaných náš hospic nejínak než špitál se jmenuje.

českých krajanů, ale ve 14., 15. a 16. věku byli tam cizí národové hojně zastoupeni a také dosti Čechů bylo ve věčném městě usedlých. Takováto, abychom řekli, správní rada se arci několikráte do roka scházela, buď aby usnášela se o potřebných vydajích zvláště opravy domu se týkajících, buď aby běžné oučty zkoumala a schvalovala. Mimo to nelze pochybovati, že také čeští králové, od nichž vznik hospitálu pocházel a kteří v dobách bouřných mu záštitou byli, na jeho řízení a zprávu sobě vyhradili nějakého vlivu, kteréhož jejich jmenem nejspíše vykonávali tehdejší královští prokurátoři, kteří byli asi to, co teď vyslancové rozličných států u svaté stolice. ¹⁾

O milostivých letech přibývalo správní radě hospitálu českého práce a starostí, ješto tak skromný ústav nemohl vyhověti návalu poutníkův a bylo zajisté třeba mimo český dům hledati a najímati jim bytů. Důležitější listiny a jednání hospitálu se týkající ukládaly se v domácím archivu, kterýžto bohužel se na naši dobu nedochoval.

Co se týče otázky, kdože měl právo přijímati do hospitálu a bráti podílu v tamějších fundacích, není pochybnosti, že podlé vůle zakladatelovy poutníci všech zemí za Karla IV. s korunou českou spojených v českém hospitálu přístřeší a pomoci se

¹⁾ Rorav, o němž blíže nám bude mluvit, zřejmě se nazývá prokurátorem hospitálu a národa českého.

právem dohledávati směli. Ty pak země byly: Čechy, Morava, Slezsko, Horní i Dolní Lužice a Brandenburk. ¹⁾ Avšak také Poláci nám příbuzní a nemající tehdaž ještě vlastního domu přijímáni jsou do hospice českého, jenž později zcela do rukou jejich přešel.

Co do polohy a nejbližšího okolí našeho domu jest známo, že ležel blíže andělského mostu na levém břehu Tibery v ulici dříve nazvané „via dei pellegrini.“ To jméno již značí, že tou silnicí nejraději se brali zástupové poutníkův od Vatikánu putující k ostatním svatyním zvláště k sv. Pavlu za městem a do Lateránu.

Staré to pojmenování „via dei pellegrini“ však později ustoupilo novému a dosavadnímu „via dei banchi vecchj“, ješto penězoměnci (bankéři) na této nejživější silnici své byty a obchody byli rozložili.

Nejbližší farní kostely byly chrám sv. Štěpána a sv. Blažeje. Oba již zanikly; na bývalý chrám sv. Blažeje jen ještě upomíná nynější armenský kostelík San Biagio (Blažej) dej Barboni. Poblízku také byly a jsou posud kostel sv. Lucie (S. Lucia in Chiavica) a sv. Vavřince (S. Lorenzo in Damaso).

Takový jest českého domu v Římě obraz, pokud nám jej v hlavních rysech podati lze; jinak ovšem

¹⁾ Tomek, děj. král. č. (1850) str. 209. Srovn. Pal. II. 2. str. 290.

bezdůvodnými důměnkami čtenáře meškati neza-
mýšlíme.

VII. Putování Čechův do Říma o milostivém letě 1390.

Za nejstarších dob začínalo se milostivým le-
tem jen nové století; Klement VI. určil jubileum
na každých padesáte let a Bonifác IX., kterýž 9.
listop. 1389 dosedl na stolec papežský, ještě zkrátil
tuto dobu na 33 let ku počtě třiatřiceti let věku
Pána Ježíše Krista, ¹⁾ i nařídil tedy již na rok
nejblíže příští 1390 první toho způsobu jubilejní
slavnost v Římě.

I chváтали tudíž ze všech křesťanských zemí zá-
stupové poutníků do Říma, aby předepsanými mo-
dlitbami a kajícími skutky získali sobě svatých od-
pustků. Také král český Václav IV., Karlův syn
a nástupce, téhož roku do Říma se chystal, ale ne-
vypravil se tehdaž ani kdy později; ²⁾ však zbožný
arcibiskup pražský Jan z Jenštejna odhodlal se jako
skromný poutník na pouť obtížnou a dalekou a s ním
neobyčejné množství Čechů, kteří tím radostněji
tenkráte na cestu se vydávali, an vítal je už ve
věčném městě vlastní národní dům, kdež nadíti se
mohli přístřeší a vlídného přijetí.

¹⁾ Od času Pavla II. (1464—71) slaví se jubileum vždy po
25. letech.

²⁾ Frind, Kirchengeschichte Böhmens III., 18.

Nastáváť nám také bohdá roku 1875 milostivé leto, ježto ze všech světa krajů i ovšem také z Čech poutníky povede do Říma. Jakž ale docela jiné i snadnější jsou nyní do Říma poutě u porovnání s tolikerymi strastmi, jichž před pěti sty roky bylo překonávati poutníkům!

Aj zbožný tu zástup vychází z města z matičky Prahy, do věčného města na pouť se vydávaje. Někteří už dříve byli vyšli, jiní ještě se vypraví. Všickni mají roucho poutnické kol beder opásané, na zádech široký klobouk, lasturu (mušli) na prsou a v ruce dlouhou hůl vybíhající ve znamení kříže. Jelikož hodlají v Římě slaviti hody velkonoční, tuť arci plášť, jež na ochranu proti mrazům s sebou nesou, nikterak pro ně zbytečným břemenem nebude. Prospěvující svaté písně a modlitby zbožné konajíce statně za dalším cílem putují skrze města a dědiny, pole a háje, mrazem, sněhem a deštěm a ačkoliv je denní chůze unavuje, přestávají přece na pokrmu jen skrovném a za vděk berou noclehem vyprošeným v klášterích aneb venku ve stodolách. Vždyť na pokání tu cestu konají a proto tisícere její obtíže trpělivě snášejí, s vůlí tak pevnou a vytrvalou, o jakéž naše pokolení zmalátnělé ani žádného ponětí nemá.

Ano nejedni ke všem nesnázím si dobrovolně ještě přičiňují břemen a skutků kajících; sám k. p. arcibiskup na se vzal a celou cestou nosil

žni, jež nepohodlí i bolest nemalou mu působila na koni sedícím. ¹⁾

Čím blíže k Alpám přicházejí naši krajané, tím hojněji odevšad spoluputujících přibývá. Jako zajisté praménky a potůčky kol s vrchů v nesčíslných stružkách dolů se táhnouce v jednu jedinou se bystrici stékají a společně pak do oudolí šumí; tak zde se na sta cest od severu, od východu, od západu spojuje v jednu velikou, hlavní silnici císařskou, na kteréž se scházejí všechna poutnictva s naší strany do Říma se ubírající. Jaký to pestrý obraz! Svorně vedle sebe kráčí tu Češi, tam poutníci z porýnských oudolí, zde písně Nizozemcův se ozývají vedle zpěvů a modliteb Poláků a Slezanů, ba z dálného pomorí severního, až i z Dánska a ze Švéd sešlo se poutníků hojně. Nesmírné průvody teď zdlouhavě táhnou po ouzské silnici vedoucí v tisícerých oklikách nahoru na vrch Brennerský pokrytý ještě vysokým sněhem. Běda ubohému, jenž unaven by nemohl dále a za svými se opozdiv usednouti by chtěl! Na víčka jeho uložil by se spánek, z něhož neprocitne více; bílým přikrovem by sníh jej zastřel až do jara a pak by nepatrný křížek dalším poutníkům naznačoval místo, kde nebohého poutníka smrt zachvátila!

Konečně jsou v Tridentu; již vykonali obtížnější polovici cesty. Zde trochu odpočívají a chutě

¹⁾ Vita Joannis de Jenczenstein, ze souvěkého rukopisu: Rokycanského. V Praze 1793.

zase dále se berou. Avšak nové na ně čekají ne-
snáze. Neustálým deštěm naskrz jsou promoklí,
cesty jsou učiněné louže a rozvodněnými řekami tu
a tam sbořeny jsou mosty; ke vší hrůze z úžlabin
Apeninských na každého opozdilce číhají loupežníci,
bandité, anebo hltaví vlci, jichž tenkrát ještě hoj-
nost se v Italii naskýtala. Při tak nesmírném počtu
neustále se střídajících poutníků jen s těží a za drahý
peníz dostati lze pokrmu a noclehu; kolikrát pou-
tníci noclehují pod širým nebem vedle rozdělaných
ohňů, jimiž před zimou i dravou zvěří se musí
chrániti. ¹⁾

Jestliže nástrahám těmto šťastně poutníkové
ušli, očekávalo je zase celé hejno podvodníků a
taškářů, kteříž pod tisícerými záminkami se snažili
peníze od poutníků vylákati a častokrát i sebe
opatrnějšího oklamali. Tak na př. i v Římě samém
nezřídka se stávalo, že tací lupičové se za kardinály
přestrojili a od cizincův dary ke hrobu sv. apoštolů
Petra a Pavla prý určené vybírali i jiným způsobem
je šidili.

Nicméně navzdor bezpočetným obtížem a sví-
zelům těmto setrvali všickni bezmála poutníci při
dobrém rozmaru. Vždyť se jim naskýtala hojná
odměna ještě dříve nežli do samého Říma došli;
četné upomínky na život a působení mnohých svět-
cův a světic poutaly pozornost jejich a lahodnou

¹⁾ Srovn. v Reumont. II., 884. líčení M. Villaniho o
milostivém letě 1350.

potravu srdci zbožnému podávaly. S myslí pokornou zajisté každý z nich poklekl v Assisi před hrobem sv. Františka Serafinského, zakladatele řádu téhož jmena, kterýž v chudobě hledal a našel slávu svou, jakož i před hrobem sv. Kláry, zakladatelkyně řádu Klarisek, tohoto ženského odvětví řádu Františkánského. Dále se blížili poutníci městu Spoleto, kdež na vrchu stojí starobylý chrám sv. Petra; chrám ten pochází prý už z 5. století a bývá každoročně od četných poutníků navštěvován. Nápisy rozličné, kteréž se tam z nejstarších dob zachovaly, zřejmé svědectví o důstojnosti papeže co nejvyššího správce církve vydávají. Odtud přišli poutníci do Bolseny a Orvieta, kdež uctili posvátné relikvie; ve Viterbu spěchali do chrámu svaté Rosy, aby do přimluv této bohumilé panny se odporučili a spolu aby uctili neporušené tělo její, jež ve chrámě tom odpočívá.

Asi na den česty od Říma lze zdaleka spatřiti dva pahrbky věčného města: Monte Mario a vrch Sv. Petrský. S neobyčejným mysle pohnutím se poutníci v dálku dívají. A již s koní sestoupivše na zem poklekávají a se slzami Bohu vzdávají vroucí díky, že jim popřál mocné ochrany své na cestě, aby šťastně cíle svého dosáhli. Na večer téhož dne přibližují se poutníci k Monte Mario, kdež jedním rázem celý Řím se rozprostírá před očima jejich. Ono město, jež spatřiti tak dlouho sobě toužebně žádali, s četnými svatyněmi, věžmi

a hrady i pahrbky svými mocně poutá oko, uchvacuje mysl, tak že zbožní poutníci na kolena klesají; jedni bijí se pokorně v prsa, jiní rukou svých k nebi pozdvihují v plesání a díkůčinění, opět jiní sebe vespolek objímají a tak mlčemný dávají výraz nevýslovné své radosti. Mohlať radost poutníků tenkrát v pravdě býti veliká, jelikož obtíže a nebezpečí cesty byly mnohonásobné; za našich časův arcí po dráze za několik dní zcela pohodlně a bezpečně lze vykonati to, k čemu v dřívějších stoletích několik týdnů namahavé pouti se vyžadovalo.

Sotva že poutníci zotavivše se pohledem na věčné město se k branám jeho přibližují, tu jim vycházejí vstříc krajané, kteříž buď v Římě přebývají aneb co poutníci o několik dní dříve tam dorazili; s nimi přichází správce hospitálu; pozdravivše jazykem mateřským milých příchozích doprovázejí jich až k hospodě. Svaté písně prozpěvující krácejí všickni pospolu ku bráně „porta viridaria;“ sotva že prošli branou touto, již se nalézají před velebnou svatyní sv. Petruskou. S vroucí nábožností blížeji se poutníci ku chrámu a v pokoře své líbají stupně, po kterých se kráčí vzhůru k branám svatyně. A když už vstoupili do chrámu, když poklekli na hrobě sv. knížete apoštolského Petra a zde nábožné vzdechy a modlitby k nebi vysílají, i kdož by chtěl v té posvátné chvíli je vyrušovati, kdož by na tom přesvatém místě se obíratí směl starostmi pozemskými?

Leč přátelé Římští vlídně připomínají poutníkům, že se šeriti počíná a protož povstavše ubírají se několika ulicemi, načež hnedle k českému hospitálu dorazili. Tam vše již připraveno ku přijetí poutníkův; vznešení Římané i cizozemci již očekávají příchozích, aby jim nohou umyli a při stole je ob-sloužili ¹⁾. Po společné modlitbě večerní vykáže se poutníkům čisté a úpravné lůžko, kdež po dlouhé snad době poprvé pohodlně si odpočinouti mohou.

VIII. Další zprávy o hospitále až do 16. století.

Působení ústavů takových, jakým byl český hospitál, nesahá tou měrou v běh života veřejného, aby badateli poskytovaly hojné látky dějepisné; ústavy ty blahodárně sice účinkují, ale nejvíce jen v soukromí; na venek se zásluhy jejich obyčejně nevynáší. Nicméně bychom snad přece leckterých dosti důležitých událostí, dějin vlasti naší se týkajících, dočísti se mohli, kdyby se archiv téhož ústavu až na nás byl dochoval. Že se to nestalo, velice jest litovati, jelikož za tou příčinou zprávy o hospitále jen velmi sporé laskavému čtenáři předkládáme.

S jistotou tvrditi lze, že leta jubilejní 1390, 1400, 1450 a j. j. četné poutnictvo z Čech do Říma přivábila. Jest sice pravda, že vznikem sporů ná-

¹⁾ Tento mrav křesťanský až doposud se každoročně koná o svatém témdni velkonočním v domě poutnickém „S. Trinita dei Pellegrini“ v Římě.

boženských na začátku 15. století u mnohých Čechův láska k Římu ochladla; leč s druhé strany nikoli bezdůvodně domnívati se smíme, že ne jeden věrný katolik právě těmito svízely na vlast přikvačivšími puzena se cítil, ve zbožné pouti Římské hledati útěchu a posilu k rozhodnému boji.

Statky pánů z Rožmberka byly ovšem r. 1394 za příčinou zajetí krále Václava IV. zle zpustošeny (ješto p. Jindřich z Rožmberka stál v čele pánův, kteří krále byli zajali;) leč přece se podobá, že hospitál český v Římě tudy pražádné ztráty na příjmech neutrpěl, neboť bohatství rodu Rožmberského tehdáž bylo na slovo vzaté. Mnohem spíše za to míti lze, že po smrti Jindřicha z Rožmberka se hospítálu českému neposílaly roční požitky do Říma, poněvadž Oldřich, syn Jindřichův i s matkou svou r. 1415 k husitství přešel a také nejvyšší purkrabí Čeněk z Vartenberka, poručník Rožmberského domu, na straně Husitův stál. Také se v listopadu 1420 hrad Přiběnický, z něhož důchod roční byl hospítálu Římskému připsán, zradou dostal do rukou Táborův; leč právě v tomto roce pan Oldřich z Rožmberka se Husitův odřekl a zase rozhodně ku katolické straně přistoupil; proč se nadíti lze, že z jiných pramenův českému ústavu v Římě se snažil nahraditi škodu, ztrátou hradu Přiběnického způsobenou.

Jinak nelze se domnívati, že by v první polovici 15. století, kdež nepokoje husitské v Čechách

trvaly, četní poutníci odtud do Říma se byli odebrali. Teprv později, když se začalo vyjednávat s Římem o to, aby země česká úplného smíření s církví dosáhla, častěji rozličná poselství byla z Čech do Říma vysílána; zajisté pak aspoň někteří členové takovýchto poselství v národním domě českém v Římě se ubytovali a tam ovšem vlídného přijetí i laskavého pohostinství zakusili.

Touž dobou, kde v Čechách neblahé rozbroje započaly, také Řím mnohými půtkami a spory krvavými byl častěji znepokojován. Ladislav král Neapolský v r. 1408 a opět 1413 se zmocnil Říma. V letech 1417, 1431 a 1483 strhly se krvavé půtky mezi různými stranami šlechty římské, a také obyvatelstvo města Říma častěji bylo svedeno ku zjevným zpourám, zejména r. 1394, 1434, 1458, 1460, 1484 a j. j. Tyto události ovšem se neblahým způsobem i českého hospitálu dotknouti musely, a sice tím spíše, ješto nedaleko něho stál hrad Andělský, jehož každá z válčících proti sobě stran nejdříve zmocniti se hleděla; mimo to nacházely se blízko hospitálu též pevné hrady některých předních rodin šlechtických, kteréž rovněž často obojovány bývaly. Konečně i následky půtek právě zmíněných byly pro český dům národní velmi citelné, ješto zpuštěním Campagny (krajiny v okolí Římském) a zamezením dovozu potravniny velice v ceně vystoupily a tudíž arci roční důchody sotva k nejnutnějším potřebám vystačily.

Hospitál nachází se v planině tak řečeného pole Marsova a následkem této polohy své velkou škodu utrpěl povodněmi, kteréž zvláště v letech 1422, 1470, 1475 a 1495, v následujícím pak věku r. 1500, 1530 a 1598 tuto část města zaplavily. Pokud z památných desek, na rozličných místech Marsova pole až dosavad zachovaných souditi možno, veškery tyto povodně nemalou pohromu uvalily na český hospitál. Řeka Tibera chová v sobě tolik bahna, kolik málo jiných řek mívá; povážíme-li nad to, jak velká horka v Italii po celý rok téměř panují, nahlédneme, že po povodni otravující výpary z téhož bahna vycházející přechasto působivají nakažlivé nemoce a místnosti takto zaplavené s velkým nákladem peněžitým musí býti čistěny, aby se jich opět k přebývání použití mohlo.

Historické památky na pergameně a papíře psané z oné doby ovšem se na nás nedochovaly; běhy válečnými a nepokoji vnitřními v nivec uvedeny jsou veškery důležitější listiny, z nichž bychom bezpečných zpráv o osudech domu českého čerpati mohli; nicméně však přece máme jeden na mramoře vytesaný nápis z 15. století, kterýž pro dějiny hospitálu se vidí býti dosti důležitý a jenž správně okreslen byv takto vyhlíží:

CAROLVS IMPERATOR
 III·REX·BOEMIE·ME·FEC
 IT·ET·H·RORAW·PRO
 CVRATOR·HOSPITALIS
 PRESENTIS·ET·NACIO
 NIS·BOHEMORVM RVIN
 OSVM·REFECT·ANNO
 M CCCCLVI

Což jazykem naším mateřským tlumočeno zní:

„Karel IV. císař, král Český mne založil a Jindřich Rorav, ochránce domu tohoto poutnického i národa českého mne ze zřícenin znovu pozdvihl roku 1457.“ ¹⁾

Na konci nápisu nalezají se arabesky a jakýsi erb, jenž na způsob šachovnice rozdělen jest na vícero čtvercův; nelzeť na jisto postaviti, zdali to byl erb Rorava prokurátora aneb snad zvláštní odznak českého hospitálu. V roce 1842 při jakési opravě domu byl sice tento celý nápis odstraněn, brzy však následkem zakročení jistého archeologa z rozkazu kardinála komořího Jakuba Justiniani deska opět na bývalé místo jest zasazena.

Z nápisu toho poznati lze, že hospitál český sotva 100 let po založení svém utrpěl tak značných pohrom, že stavení zkázou hrozilo a že tudíž k zachování jeho bylo zapotřebí oprav důkladných, na

¹⁾ Ač nápis dosti zřetelně jest v mramoru vytesán, přece starší spisovatelé chybně jej četli; tak na př. Fanucci takto jej napsal: Carolus Imperator Romanorum IV. Rex Boemorum et horum procurator hospitale Boemorum ruinosum refecit anno 1457 (Karel císař Římský IV., král Český a jich prokurátor spustlý hospitál český opravil r. 1457); Fanucci dokládá, že se chybně v nápisu nalezá rok 1457, a že vlastně se má čísti 1357, jelikož tenkrát žil Karel IV. Protože se tu dí v nápisu: „opravil,“ domnívá se Fanucci (a také Morichini), že Bořivoj vévoda český založil tento hospitál. — Reumont četl místo Rorav mylně: Borav. O erbu nižádný z oněch spisovatelů, kteří nápis čtli a o něm jednají, ničeho určitého nedokládá.

kteréž ale ani běžné příjmy nestačily, aniž také Rorav sám byl s to veškero vydání na se vzítí, tak sice, že se správce hospitálu k dobročinnosti věřících utéci musel. Tolik se dovídáme z listiny, ve kteréž papežská stolice uděluje odpustky věřícím, kteří o jisté svátky kapli českého hospitálu navštíví a na pořízení kostelních rouch a náčiní peněžitým dárkem přispějí.²⁾ Podáváme tuto překlad dotčené listiny, jenž takto zní:

„Všem věřícím vůbec a jednomu každému zvlášť kdo list tento čísti budou, budiž v Pánu spása ustavičná! Odlesk slávy Otcovy, jenž světlem nevýslovným ozařuje svět, obzvláštním způsobem nakloněn jest zbožným prosbám věřících, kdož od jeho nejmilostnější velebnosti život obdržeti doufají; pokorné pak jejich prosby i svatí přímluvami a zásluhami svými podporují. An tedy sobě snažně přejeme, aby kaple sv. Václava v hospitále českém v Římě slušnou měrou ctěna byla, jakož aby věřící lid tohoto města tím horlivěji k ní s nábožným úmyslem spěchal, čím hojnějšího daru milostí nebeských tam budou moci dosáhnouti, a úcta kaple této aby mezi věřícími neustále trvala, chceme my výš psaní kardinálové všickni vesměs a jeden každý zvlášť důvěřující v milosrdenství Boha všemohoucího, jakož i v pravomoc blahoslavených apoštolů Petra a Pavla, aby všem a jednomu každému, kdož po náležitě vykonaném pokání a zpovědi řeče-

²⁾ Libri Erectionum l. XIII. v archivu kapitoly Sv. Vítké.

nou kapli v den Nanebevzetí ustavičné a nejblaho-slavenější Panny, jakož i o slavnostech sv. muč-níků Víta, Václava i Vojtěcha každoročně navštíví a kdož k opravě a zachování domu, kalichů, kněh i jiného k službám Božím v té kapli potřebného náčiní pomocí svou přispějí, o každém z výš jme-novaných svátků a slavností odpustky 100 dnův z trestův zasloužených milostivě v Pánu byly uděleny a obdarování to aby po všecky budoucí časy v pla-tnosti své zůstalo. Dáno v Římě leta Páně 1447.“

Pokud se osobnosti téhož svrchu jmenovaného Jindřicha Rorava, o zvelebení hospitálu velice za-sloužilého, týká, byl on knězem a spolu prokurátorem čili zástupcem králů Ladislava, později Jiřího z Po-děbrad u dvora papežského. Touž dobou, když se staral o obnovení hospitálu, zasazoval se také vše-možně o to, aby na místě Jana Rokycany některý z prelátův římských dosednul na arcibiskupský pre-stol v Praze. Leč vyjednávání takové nemohlo míti zdaru, ješto dotčený prelát netoliko Čechem nebyl, ale ani česky nerozuměl; z té příčiny kardinál Eneáš Sylvius (jenž se později stal papežem pod jmenem Pius II.) znaje lépe poměry českého krá-lovství protivil se¹⁾ zámyslům Roravovým.

¹⁾ Eneáš Sylvius přál sobě, aby nejvyšší kanclér český, Prokop z Rabštejna se stal arcibiskupem, jak už papež Mikuláš V. tomu chtěl. Sylvius psal v té příčině p. Prokopovi z Rabštejna (10. března 1457); v listu onom činí zmínku o namahání Jindřicha Rorava, ježž žertovně nazývá „Roratus“ a spolu vyslovuje obavu svou, že by se

V r. 1458 usiloval Rorav o to, aby u papeže Kalixta III. vymohl uznání Jiřího z Poděbrad co krále českého. Jak nám kardinál z Pavie zvěstuje, byl Rorav za týmž účelem do Říma vyslán a tu mnohými sliby podařilo se mu staříckého papeže ku prosbám krále Jiřího skloniti. ²⁾

Nedlouho po obnovení hospitálu Rorav buď dokonal život vezdejší aneb snad za vlády Pia II., méně sobě příznivého, vzdal se svého úřadu; tolik aspoň jisto jest, že r. 1462 měly Čechy v Římě jiného prokurátora, Jana Fantina, kterýž téhož roku do Čech byv poslán, urážlivou řečí svou krále Jiříka tou měrou k hněvu popudil, že jej král uvězniti kázal.

Z roku 1465 zachoval se po naši dobu list zaslaný z Říma do Čech králi Jiřímu; pisatel mnohé a těžké žaloby pronáší proti správci hospitálu českého, ku konci ale sám žádá krále, aby jemu byla správa hospitálu svěřena. Z toho poznati lze, že zjištěným úmyslem k obžalobě oné byl povodín a že vina sčítaná na správce hospitálu tím méně na pravdivých důvodech spočívá, čím více tehdaž mužův rozšafných a zbožných z Českého království v Římě přebývalo, kteřížto zajisté v čas by se o

snad pokusy Rorátovy zdařiti mohly; z toho můžeme souditi, že vliv J. Rorava u dvora papežského byl dosti značný. Kardinál Sylvius nazývá ostatně Rorava v listu svém „homo multivulus et magnivulus“, mužem, který mnohé a velké věci obmýšlí.

²⁾ Palacký IV. sv.

to byli postarali, aby správce hospitálu buď povinností svým svědomitě dostál aneb mužem způsobilejším byl nahrazen.

Za vlády papeže Sixta IV. vzniklo jakési nedorozumění mezi římskou kurií a p. Petrem z Rožmberka, ochráncem (patronem) českého hospitálu, jenž se tehdáž na universitě Bononienské zdržoval. Jednal se r. 1480 o znovuosazení místa rektora čili správce hospitálu. Petr z Rožmberka na to místo ponavrhнул Michala Salzmannu, kanovníka Vratislavského; naproti tomu papež chtěl totéž místo dopřáti Vlachovi, biskupu de Melinis; aniž nám povědomo, kterak se ta rozepře skončila a kdo z obou mužův těch rektorem hospitálu byl ustanoven. Jen to pozoruhodno se vidí, že tehdáž kanovník Vratislavský a italský biskup spolu závodili o dosažení rektorátu v českém hospitéle. Podobá se tudíž, že toto místo od r. 1457—1480 značně výnosným se stalo, ač pro nedostatek historických pramenův nám zevrubně udati nelze, kterak se rychlé to zbohatnutí hospitálu přihodilo.

Osudná byla pro Řím leta 1526 i 1527, v kterýchžto hordy nepřátelské tak surově a nevázaně si ve věčném městě počínaly, jak toho nepřátelská vojska nikdy před tím nečinila. Od r. 1522—25 zuřil v Římě záhubný mor a hned v následujícím roce Colonna s voji svými dobyl Říma; celé město surovými vojíný bylo zpustošeno, zvláště poblíž Vatikánu; hospítál český jak se podobá, při tomto

vpádu pohromy žádné neutrpěl. Leč v r. 1527 vojsko **Bourbonské** vniklo do věčného města, kdež strašným způsobem řádilo. Španělští vojáci císaře Karla V. jakož i lancknechti němečtí pod velením Frundsbergovým v neblahé paměti zůstali Římanům asi v té míře, jako v Čechách Brandeburci. Zmatek nekonečný se zmocnil všeho obyvatelstva, když dne 6. května nepřátelé po krátkém boji se zmocnili města. Ješto vojsko nepřátelské neslo před sebou prápor císařský, hledali všickni Římané pro sebe a majetek svůj bezpečného útočiště u těch, kdož na císařově straně stáli, jakož také v ústavech pod ochranou císařovou se nalezajících. Protož i do Českého hospitálu se uchýlili mnozí; avšak ani tuto bezpečné ochrany nenalezli. Neboť sotva že nastala temnost noční, tu již začalo pustošení města celého a páchaly se zločiny, na něž pomysliti hrůzno, jež vypsati nemožno. Teprv čtvrtého dne vydal velitel vojska zákaz, aby se dále neplenilo; avšak vojáci neposlechli, ano ještě hůř než dříve řádili. Všecken lup, jež sobě vojáci nakradli, čítá se na 1,000.000 dukátů; mimo to vynutili ještě troj- neb čtvernásobnou sumu jakožto výkupné od lidí, kteří se ze surových rukou vojáků vyprostiti chtěli. Po celý měsíc divoké toto zuření trvalo; papež v andělském hradě uzavřený, byl hotov podrobiti se výminkám sebe obtížnějším, jen aby sprostil Římany krutého navštívení toho, leč marné bylo jeho úsilí. Nepřítel posléze tak velkou daň městu uložil, že všecky

zlaté a stříbrné posvátné nádoby a náčiní v kostelích římských musely býti roztaveny, aby se peněz potřebných získalo. Tudíž se ovšem diviti nelze, že Řím nyní chová méně památek umění zlatnického a stříbrnického ze starší doby, než kterékoli jiné větší město. Posléze jen morová rána, kteráž poznovu v Římě zuřiti začala, tak že denně na stá lidí umíralo, byla s to způsobiti, aby sveřepé houfy ozbrojených lupičů z Říma odešly. Bohužel v témž roce dne 25. září poznovu se lancknechti němečtí do Říma navrátili a přes 2 měsíce rozličné ohavnosti tam páchali, až konečně na začátku prosince 1527 z Říma odtáhnouti museli.

V době této zajisté i český hospital těžké pohromy zakusil; i tamější kaple byla vypleněna a dům nemálo zpustošen; na místě předešlého lesku a nadbytku tam nyní chudoba a nedostatek vyvolily stánek svůj.

IX. Vynikající Čechové ve 14. a 15. věku do Říma příchozí.

Uvedeme-li tuto jména některých znamenitějších mužův, kteří od založení hospitalu českého až do konce 15. století do Říma přibyli, nechceme tím arcí tvrditi, že oni všickni hledali přístřeší pro sebe v hospitéle, kterýž dle zakládací listiny povýtečně pro chudé poutníky byl ustanoven. Přece však vděčně uznati musíme, že nejedni z mužův oněch prospěli

českému hospitálu hmotnou pomocí, přimluvami a jiným způsobem. Nalezajíť se mezi nimi mužové buď rodem vznešení, nebo úřadem církevním velkého vlivu požívající, aneb i výteční státníci.

Karel IV. vyslal r. 1377 Konráda Vesel-a, děkana kapitoly Vyšehradské do Říma, kdež měl jednati s papežem Řehořem XI. na ten účel, aby týž uznal Václava za krále německého. Spolu také přinesl Vesel papeži 40000 dukátů co půjčku od císaře poskytnutou. Když pak Řehoř zemřel 27. března 1378, Vesel ještě se v Římě zdržoval. Ješto ale zakládací listina hospitálu českého od pánů z Rožmberka právě touž dobou byla vyhotovena, dlužno zajisté za to míti, že děkan Vesel také ohledně této záležitosti jistého plnomocenství od Karla IV. obdržel a ve prospěch hospitálu s kurií Římskou vyjednával.

V Římě shledal se děkan Konrád Vesel s mladým krajanem svým, Matějem z Janova, jehož jméno v historii české vždy památným zůstane. Matěj z Janova konal studia svá na universitách Pražské a Pařížské, načež se do Říma odebral; tam jemu papež Urban VI. r. 1381 udělil nápadnictví (espectativam) na první uprázdněné místo kanovnické u sv. Víta v Praze. Byl-li děkan Vesel co vyslanec císařský k tomu oprávněn a způsoben, aby hospitálu se vše ujal, zajisté Matěj z Janova zbožností svou a znalostí poměrův římských neméně u věci té prospěti mohl; i podobá se pravdě, že oba mužové tito značných zásluh o hospitál si dobyli.

Mezi četnými poutníky českými, kteří se v jubilejním roce 1390 do Říma dostavili, nacházel se také zpovědník krále Václava IV., minoritský kněz Mikuláš, jež v témž roce papež Bonifác IX. na biskupství Lavantské povýšil. Mikuláš vyjednával se Stolicí papežskou o tom, v kterou dobu by se král Václav do Říma odebrati a od papeže korunu císařskou přijmouti měl; mimo to žádal Václav, aby papež povolil milostivé leto pro katolické obyvatelstvo české, jelikož pro velkou vzdálenost a nebezpečí není velké většině obyvatelstva možno, nyní cestu do Říma podniknouti. S ohledem na korunovaci vyslanec krále českého nedosáhl ovšem kýženého cíle svého vyjednávání; za to však tím ochotněji přivolil papež ku prosbě druhé a udělil Čechům plnomocné odpustky na způsob milostivého leta, kteréž r. 1393 od 16. března počínajíc bylo skutečně v Čechách slaveno. I můžemeť aspoň tušiti, že minorita Mikuláš za svého pobytu v Římě se pilně staral o potřeby českého hospitálu, kde právě tehdaž četní poutníci přístřeší svého vyhledávali, jakož i za to míti lze, že Mikuláš po návratu svém do Prahy obšírnou zprávu podal králi Václavovi o zdaru ústavu, otcem jeho Karlem IV. nedávno založeného.

Nade všechny tuto jmenované návštěvníky však daleko vynikal důstojností svou arcibiskup Pražský Jan II. z Jenštejna, tajný rada královský a nejvyšší kancléř. Týž byl synovcem arcibiskupa Jana

Očko z Vlašími a konal študia svá na universitách v Praze, Bononii, Padově a Paříži. Roku 1376 stal se biskupem v Míšni, r. 1379 arcibiskupem Pražským. Byl sice dříve lehkovážný a světským zábavám hověl; avšak obecný mor, jenž r. 1380 v Čechách zuřil, mocně zatřásl svědomím Jana arcibiskupa. S těží sám z nebezpečné této nemoci vyváznuv dal se na pokání. Na těle nosil drátěný pás s ostrými špičkami; ložem byla mu lavice neb kamenná podlaha: za polštář sloužila mu bible neb jiná kniha pobožná, nebo kámen. I na cestách ve voze pořád se modlil; svatostí života i statečností v obhajování práv církve sv. nad jiné vynikal. Již co biskup Míšenský několikráte byl vyslán do Říma v záležitostech knížete Míšenského. Co arcibiskup Pražský vydal se Jan II. poprvé na cestu do Říma r. 1390 ku slavnosti jubilejní. Tehdáž hospodu jeho bylo lze poznati po valném davu nuzných lidí, kteří po celý den ji oblehali; když mu peníze došly, žebrol sám na žebráky. Po druhé arcibiskup Jan II. cestoval do Říma r. 1393, kdež sobě u papeže Bonifáce IX. stěžoval na Václava krále, kterýžto v onom roce zuřivým hněvem se byl rozlítil proti arcibiskupovi i generálnímu vikáři jeho Janovi z Nepomuku, kteřížto oba byli zmařili úmysl králův, jenž pro miláčka svého Hynka Pluha z Rabštejna chtěl založiti v Kladrubech nové biskupství. Papež ale tenkrát nechtěl krále Václava popuditi proti sobě a tudíž jej toliko požádal, aby se k arcibiskupu Janovi laskavěji choval.

Ješto však nicméně král Václav tak velice na arcibiskupa byl zanevřel, že tento v úřadě svém prospěšně působiti dále s to nebyl, vzdal se Jan z Jenštejna hodnosti arcibiskupské r. 1396 ve prospěch sestřence svého, Olbrama ze Škvorce a odejel r. 1397 do Říma. Papež Bonifác IX. dal mu titul „patriarchy Alexandrijského.“ Nástupce jeho arcibiskup Olbram slíbil mu dle úmluvy odváděti jistý plat roční, ale brzy v tom ustal, tak že Jan II. v chudobě život svůj dokonal v Římě 17. června 1400, kdež v klášteře sv. Praxedy byl pochován.

Tento dle obecného domnění lidu českého svatý muž již r. 1385 (jakož jsme svrchu oznámili) dobyl sobě zásluhu o český hospitál v Římě, potvrdiv zakladací listinu pánův z Rožmberka a pod ochranu práva církevního přijav nadaci tuto. I nelzeť ovšem pochybovati, že dobročinnost jeho všeobecně osvědčená obzvláště za osobního jeho pobytu v Římě i českého hospitálu vřele se ujala, tak že jej s jistotou mezi značnější dobrodince téhož ústavu počítati můžeme.

Po válkách husitských za příčinou úplného srovnání u všech náboženských několikrát poselství byla do Říma vypravena. Tak roku 1445 Jiří Poděbradský vyslal tam některé muže s prosbou o stvrzení kompaktát. Jiné poselství za touž příčinou do Říma přibylo r. 1447. Velmi pilně účastnil se v dotýčném vyjednávání pan Prokop z Rabštejna, nejvyšší kancléř říšský, kterýž s Eneášem Sylviem

kardinálem dávným přátelstvím byl spřízněn. Ještě když se poselství české v Římě zdržovalo, zemřel r. 1447 papež Eugen IV., i mělo se konati konklave, aby vyvolen byl jeho nástupce. Tuť se vyslancům českým dostalo té cti obzvláštní, že jednomu z nich, panu Prokopovi z Rabštejna, svěřeno jest dozorství a stráž při témž konklave; ¹⁾ tehdaž zvolen jest nový papež pod jmenem Mikuláš V. Papež tento zamýšlel pana Prokopa z Rabštejna povýšiti na arcibiskupství Pražské, kteréžto důstojnosti zase i papež Kalixt III. (1455—58) p. Prokopovi nabízel prostřednictvím kardinála Eneáše Sylvia; leč pan Prokop z Rabštejna v obojím případě hodnosti té přijmouti se zdráhal.

Bratr Prokopův pan Jan z Rabštejna zdržoval se ve svém mládí po nějaký čas u dvora Římského, kdež vychování a vzdělání svého nabyt. Pius II., jehož býval žákem, jmenoval Jana protonotářem apoštolským, a král Jiří Poděbradský několikráte důležitá poselství k Římské kurii jemu svěřil.

¹⁾ Totéž vyznamenání i při volbě papeže Eugena IV. v r. 1431 bylo uděleno Českému pánu Janu Švihovskému, jak o tom svědčí p. Kašpar Šlik v listu daném 9. dubna 1447 k p. Oldřichovi z Rožmberka, kdež dí: „Čechové se mohou radovati; nebo když zvolen byl Eugenius, zastával p. Jan Švihovský úřad strážce konklave (custos conclavis), nyní pak úřad ten svěřen pánu z Rabštejna na místě krále římského. A té cti dostalo se Čechům, kdežto přítomni byli vznešení vyslancové jiných králův, jimž se táže čest neprokázala.“ (Palačský IV. 1. pg. 142).

Jelikož oba tyto bratři velice byli spřáteleni s pány z Rožmberka, nelzeť o tom pochybovati, že Prokop i Jan začasťe hospitál český v Římě navštívili, jakož také že všemožně k rozkvětu jeho i hmotnými prostředky byli nápomocni. Jsouce oba u papeže Pia II. ve veliké vážnosti bezpochyby i rozličná práva neb výsady od něho ve prospěch hospitálu českého obdrželi.

Hojné návštěvě těšil se zajisté dům český v Římě r. 1450, kdež za příčinou jubilea četné davy poutníků ze všelikých krajín do věčného města se ubíraly. O dvě leta později provázal Ladislav, dvanáctiletý král český, německého krále Fridricha do Říma, kdež tento císařskou korunu přijal. Domysliti se můžeme, že Ladislav zajisté navštívil český hospitál, jenž ale onou dobou ve stavu nevelmi utěšeném se nalezal. Snad že mladistvý panovník se tehdaž na tom ustanovil, značně zvelebiti národní dům český; leč předčasná smrt jeho (1457) provedení takového úmyslu zmařila.

V roce 1458 přibyl do Říma p. Jošt z Rožmberka, syn páně Oldřichův, biskup Vratislavský, muž výtečnými vlastnostmi ducha ozdobený a velký příznivec věd i umění. V červnu 1458 nastoupil cestu svou do věčného města, kdež ohledně diecése své musel konati leckteré řízení a tudíž až do samého leta r. 1459 v Římě byl zdržován. Vedle hrobu sv. apoštolů Petra i Pavla začasťe navštívil hospitál český, jež vlastní předkové jeho byli založili.

Ku konci 15. století málo vznešenějších Čechův putovalo do Říma; ¹⁾ neboť tou dobou zdržovali se častěji legáti papežští v Rakousku, Německu a Uhrách i nebylo tedy zapotřebí, aby zvláštní poslové z Čech se do Říma posílali. Mimo to ku konci 15. století měla papežská stolice již u mnohých dvorů královských stále vyslance své (Nuncii), jimiž veškery důležitější věci vyřizovány bývaly.

X. Úpadek hospitálu.

Neblahé rozmíšky náboženské, jimiž vlast naše od začátku 15. až do polovice 17. století tak velkou pohromu utrpěla, nezůstaly bez vlivu záhubného i ohledně českého hospitálu v Římě. V. r. 1378 byl dům český založen, ale jen asi půl století potrval v rozkvětu svém. Rorav obnovil sice zevnější po-

¹⁾ Litovati jest, že se nám nezachovala alespoň jména všech přednějších hostův a poutníkův, kteří z Čech do Říma přišli. Nepochybujeme, žeby seznam takový byl velice důležitý pro historii onoho věku, zvláště pak pro dějiny starých rodův panských a rytířských. Na doklad toho uvádíme zde jmena Čechův, kteří zapsáni byli mezi členy bratrstva Sv. Kilianského (při chrámě „Campo Santo“) v Římě v letech 1623—1630; jsouť tito: Oldřich Frant. Libštejnský svob. pán z Kolovratů (1623); Kašpar Belvícius (1623); Oldřich Adam Poppel svob. pán z Lobkoviců (1628); Jan Vilém Goesel z Podhorštejna (1629); Daniel Václav Himmelstein z Velechova (1629); Konstantin Albín z Weissenblutu a Burchersdorfu (1629); posléze Jiří Žibřid Breiner svob. pán na Stibíně, Fládricu a Rabenštejně (1630.)

dobu blahodárného ústavu, ale on nebyl s to změ-
niti průběh dějin českých a tudíž ani úpadek hospi-
tálu zastaviti nemohl. Nebo kterak mohli na pouť
do dalekého Říma pomýšleti Čechové, když divoké
houfy Táborův mečem a ohněm plenili města i dě-
diny, boříce chrámy a kláštery, upalující za živa
kněze i nekněze katolíky? I když nastalo příměří,
nemohly se mysle lidské zabývati tak snadno zá-
ležitostmi vyššími; byloť jim především vzdělávati
půdu lidmi a komoni zle spěchovanou a dobytí sobě
mozolnou prací chleba vezdejšího i postaviti aspoň
tu bídnou chatu na místě obydlí rozkáceným lidem
husitským zbořeného a spáleného. Kdož tu směl
jen i pomýšleti na to, aby se vydal na cestu dalekou
do Říma?

Jednotlivci i nyní ovšem tu a tam vyskytli se
a zbožného puzení srdce svého uposlechnuvše pouť
do svatého města vykonali; doufaliť, že tam aspoň
nebudou třeskotem zbraní vyrušování z modliteb
svých; ano oni se nadáli, že na hrobech svatých
Mučeníků v Římě se jim podaří vyžádati od Boha
blažený mír a poklid ubohé vlasti. Avšak poutě
tak četné a hlučné, jakéž jindy do Říma přicházely,
ty arci pominuly a tudíž úpadek domu národního
vždy více se přibližoval. Neboť v 16. století lute-
ranství se velice v Čechách rozšířilo a tou příčinou
většina obyvatelstva byvši církvi katolické úplně
odcizena po Římu nezatooužila. Co se pak ducho-
venstva dotýče, i mezi kněžími někteří jsouce ná-

chylní novotám nedbali o to, aby věčné město navštívili; mimo to i nedostatečný počet duchovenstva katolického v Čechách byl u příčině, že málokterý kněz český se mohl na pouť do Říma vydati, jelikož v 15. a 16. století jeden kněz mnohdy 2 i 3 neb více osad farních spravovati musel a ovšem tak snadno na delší dobu z osady vzdáliti se nesměl. Pročež se diviti nelze, že ani jubilejní leta v 16. století velkého počtu poutníků z Čech do Říma nepřivábila.

Mimo to i některé důvody jiné v Římě samém spočívající přispěly k umenšení počtu poutníkův. Už ve 14. století dali se papežové k tomu skloniti, aby věřícím i bez pouti propůjčili tytéž odpustky a obdarování, jakéž dříve jenom s poutí Římskou spojeny bývaly. Tak jsme svrchu pověděli, že také pro České království r. 1393 byly odpustky ve způsob milostivého leta propůjčeny. Zvláště pak udělovali začasť papežové tytéž odpustky všem věřícím, kdož buď peníze k tažení válečnému proti Turkům přispěli aneb sami se zbraní v ruce se k vojsku křesťanskému přidružili. Z těchto příčin řidnul vždy více počet poutníkův, kteří se v letech jubilejních do Říma ubírali.

Jinak bránily čtenějším do Říma poutěm i časté války mezi zeměmi Italskými vzniklé, rozbroje v Římě samém způsobené, jakož neméně lupičství v mnohých krajinách rozšířené a konečně i naka-

žlivé nemoci, které právě v letech jubilejních zuřily a mnohé poutníky zachvátily.

Ješto počet českých poutníků vždy více klesal, stalo se, že poznenáhla synové jiného slovanského národa počali užívatí nadace původně pro Čechy zřízené. Bezpochyby už dříve začasťe nalezli Poláci do Říma příchozí vítaného útulku v českém domě, pokud ovšem poutníkům českým žádná ujma se tudy neděla. Nyní pak, když z Čech skoro nikdo do Říma nepřicházel, přešel hospitál úplně do rukou polských, jak o tom svědčí Fanucci, jenž (asi v r. 1602) píše, že tehdaž v hospitéle českém výhradně jenom poutníci z Polska přebývali.

V druhé polovici 16. století nastal ve světě katolickém obrat k lepšímu, ježž hlavně sněmu církevnímu v Tridentě konanému (1545—63) za zásluhu přičísti dlužno. Všady se věrní synové ku církvi zmužile přihlašovali a vítězný boj proti bludařstvím se všady podnikal. Také v Čechách zaskvitla naděje lepší budoucnosti, když prestol arcibiskupský, byv 140 let osiřelý, nyní osazen byl Antonínem Brusem z Mohelnice, kterýž sám co vyslanec císaře Ferdinanda I. se v jednání Tridentského sněmu obecného sůčastnil a tudíž pilně o provedení dekretův téhož sněmu usiloval. Nicméně nemohly roztržky náboženské v Čechách tak hned zahojeny býti; ač se mnozí zase ku katolické církvi hlásili, přece většina českého národa teprva v první polovici 17. století byla do lůna církve zpět uvedena.

Z těch příčin diviti se nelze, že v 16. století nemnozí Čechové do Říma putovali. Jubilejní rok 1550 takové množství poutníků ze všech částí světa do Říma přivedl, že na př. v jediném hospici „Trinita“ nazvaném každodenně 600 cizincův přístřeší svého hledalo.¹⁾ Leč z Českého království podobá se že zřídka některý katolický křesťan na tu dalekou cestu se odvážil. Tím způsobem stalo se, že český národní dům poznenáhla prvotnímu účeli svému, jež otec vlasti Karel IV. mu byl vytknul, se docela odcizil; zůstal sice majetkem národa českého, jemuž původně byl věnován, ale požitky pro dům ten určené připadly na některou dobu jiným téhož národa synům, než těm, pro které vlastně hospital byl zřízen.

XI. Dům poutnický zrušen.

Hospital český v Římě byl založen pro poutníky z koruny české do Říma přechozí; dokavad skutečně poutníci čeští přicházeli do věčného města, dotud jasně se jevila potřeba domu toho, a do té doby zachoval se také ráz jeho prvotný. Jakmile však delší občasí ubíhalo, aniž by značný počet Čechův pohledával přístřeší a pohostění v domě Římském, musel se ovšem hospital český zdáti věci naprosto zbytečnou a nepotřebnou. I mohlať snadno u samých přátel téhož ústavu vzniknouti touha, aby

¹⁾ Morichini, istituti di carità (str. 175.)

onoho dobrodiní, jež původně Čechové do Říma přichozí požívali, účastnými se stali Čechové ve vlasti přebývající.

Příležitost ku provedení takovéto změny spočívala v tehdejších poměrech naší vlasti a tudíž brzy se naskytla. Co bojovníky osvědčené naproti luteranství v Čechách rozšířenému povolal císař Ferdinand I. do země té Jesuity a svěřil jim akademii Klementinskou (jinak Ferdinandskou), kteráž v sobě studia theologická i filosofická zahrnovala. Někteří členové šlechty české porozuměvše úkolu, jež v takových okolnostech Prozřetelnost na ně vznesla, hmotnými prostředky ochotně k tomu přispěli, aby se mohly pro vychování kněžstva katolického zříditi ústavy, kteréž správě tovaryšstva Ježíšova byly svěřeny. Ačkoli však dosti značné příspěvky od některých zámožných pánů byly na ten účel věnovány, přece to vše ještě nestačilo k zapravení všelikých výloh. I pomyslili záhy na to, že by příjmy českého hospitálu v Římě se mohly snad vynaložiti ve prospěch jinochův na úřad kněžský se připravujících.

Přání tomu spravedlivému milerád vyhověl papež Pius V., jenž asi v r. 1570 k žádosti svého komořího hraběte Jeronyma Dozvazova ustanovil; aby z příjmův českého hospitálu každoročně 200 dukátů na ten účel se vynaložilo, by čtyři jinochové čeští do německé kolleje (Collegium Germanicum) v Římě byli přijati a tam k stavu duchovnímu připravováni.

Bezpečnou o tomto ustanovení papežském zprávu podává list Olomúckého biskupa Stanislava II. Pavlovského ze dne 1. října 1580; ¹⁾ v listu tom žádá biskup Olomúcký kardinála Ptolomea, aby výš dotčená suma 200 dukátů se pro kolej německou nyní zase vyplatila, podotýkáje, že se po nějakou dobu před tím ve výplatě ustálo.

Podle příkladu Pia V. jednali také nástupcové jeho na stoličce papežské. V Praze byl od pánů Lobkoviců r. 1559 zřízen seminář pro chudé studující, jenž později nazván jest seminářem sv. Václava (*seminarium pauperum*, *seminarium S. Wenceslai*); příjmy jeho byly však skrovné tou

¹⁾ *Dominationem Vestram Illustrissimam certiore fieri volo, felicis recordationis Pium P. V. intercessione illustris comitis Hieronymi Dozuazov, tunc ejus cubicularii, applicasse Collegio Germanico quosdam redditus ducentorum aureorum ad hospitale Bohemicum antiquitus pertinentes, in eum scilicet usum, ut in dicto collegio quatuor adolescentes nationis Bohemicae educarentur . . . quae quidem summa cum (ut intellexi) ad praesens eidem collegio minime solvatur, fit ut huic nationi non parum detrimentum afferatur. (Theiner pokrač. Annálů sv. 3 str. 121.) Theiner dí sice, že peníze ty už dávno se nevyplácejí německé koleji (jam diu solvi desitam); leč zprávu tu opravití sluší; neboť r. 1575 byli jinochové českomoravští v německé koleji vyučováni; právě v onom roce dokončil tam studia svá Jan Mezon z Telče na Moravě, jenž se stal později biskupem Olomúckým co Jan XV. (1576—78). Jestli že papež Řehoř XIII. dotčené peníze nedal vypláceti koleji německé, lze to jen tím způsobem vysvětliti, že příjmy hospitálu určil ve prospěch semináře Pražského a Olomúckého, jež oba i sám z vlastních peněz podporoval.*

měrou, že v r. 1580 se tam jenom 9 chovanců nalezalo. Tudy se jevila nutná potřeba postarati se o zvelebení téhož ústavu, pakli že se v něm dostatečný počet kněží českých měl vychovati. Pánové z Lobkoviců požádali tedy r. 1584 papeže Řehoře XIII., aby veškeré jmění hospitálu českého v Římě přidělil nyní semináři sv. Václavskému v Praze. Prosbě té mohlo tím spíše býti vyhověno, jelikož Poláci prostřednictvím slovutného kardinála Hosia, biskupa Varmienského v r. 1580 byli sobě vlastní dům poutnický v Římě zařídili a z té příčiny českého domu národního více neužívali.

Řehoř XIII. z části ihned prosbě pánů z Lobkoviců vyhověl, an z pokladny papežské daroval r. 1584 semináři Pražskému roční důchod 200 dukátů, k nimž brzy potom nových 400 dukátů připojil. ¹⁾ Záležitost českého hospitálu se týkající nemohla však okamžitě býti spořádána, ješto rozličné dotazy a pochybnosti dříve rozřešení svého dojíti musely. Teprv na začátku r. 1585 bylo jednání to ku konci přivedeno, načež papež rozkázal, aby právní listiny o tom všem byly vyhotoveny. Dříve však než se to stalo, zemřel Řehoř XIII. dne 10. dubna 1585 a dotčená záležitost zůstala na ten čas bez vyřízení.

Sdělujeme tuto stručný obsah listu, jejž páni z Lobkoviců papeži Řehořovi XIII. zaslali.

¹⁾ Schmidl Joh., Hist. Soc. Jesu; prov. Boh. str. 446. 498.

Pisatelé podávají nejprvé zprávu o tom, že k potlačení bludařstva v Čechách velmi rozšířeného prospěšné uznali, založiti ústav, v němž by se chudým jinochům důkladného vzdělání náboženského a vědeckého dostalo, aby stavše se kněžími bludaře ku poznání pravé víry přivesti mohli. Už nyní ústav ten hojného ovoce přináší. Avšak budou-li příjmy jeho zvelebeny a vzroste-li následkem toho počet chovanců, lze se tím většího prospěchu pro rozšíření katolické víry odtud nadíti. Z těch příčin odvažují se pánové z Lobkoviců žádati papeže, aby příjmy hospitálu českého, Karlem IV. pro české poutníky v Římě zřízeného, přikázal semináři Pražskému na vydržování několika chudých študujících jinochův. „Nemnozí“, tak se pisatelé v listu svém vyjadřují, „nemnozí za našich časův z nábožnosti aneb následkem slibu učiněného podnikají pouť do svatého města; z lidí chudých však docela nikdo se na tak dalekou cestu odvážiti nemůže; a protož téměř žádný Čech nyní neužívá onoho dobrodiní, kteréhož hospital český jindy krajanům našim poskytoval. Užije-li se však příjmův téhož českého hospitálu k účeli námi obmyšlenému, již napotom ne jeden toliko neb druhý vlastenec, nýbrž veškerá vlast naše, a celá církev odtud prospěch značný těžiti bude. Toť, svatý Otče, onen dar, o jehož propůjčení my, synové Tvoji, Tě s upřímným blahopřáním a ve všeliké pokoře prosíme; ovoce daru Tvého nejenom po luhách vlasti naší české, nýbrž i v sousedních zemích, Lužici,

Míšensku a Sasku bude rozšířeno.“ Podepsání jsou na témž listě jmenem veškerého rodu pánové Ladislav a Jiří z Lobkoviců.¹⁾ ♥

Aby však prosba tato tím spíše došla vyslyšení, požádali pánové z Lobkoviců i císaře Rudolfa II. o jeho přimluvu. Rudolf také skutečně dne 27. února 1584 napsal k papeži psaní přimluvné, v němž mimo jiné praví: „Zalíbila se nám zbožnost tato a horlivost pro víru po otcích zděděnou a tudíž v nesnadné době této vítané příležitosti ochotně užiti chceme k tomu, abychom horlivost onu schválili a k ní všelikou pomoc svou připojili. Pročež ku zbožným těmto snahám milých nám Lobkovicův i naše přání vlastní připojujíce žádáme Vaši Svatost, aby příjmy hospitálu českého, od předkův našich v Římě založeného, ráčila přikázati k onomu domu, ježž tato víře katolické vždy věrně oddaná rodina Lobkoviců v hlavním našem městě v Praze ve prospěch chudých studujících zřídila a jistým nadáním opatřila.“

Úmrtím papeže Řehoře XIII. (jakož svrchu sděleno) na ten čas překazilo se vyplnění prosby pánů z Lobkoviců. Když už několik let bylo uplynulo a žádné vyřízení do Čech nepřicházelo, obnovili pánové z Lobkoviců prosbu svou listem papeži Sixtu V. zaslaným a také císař Rudolf II. poznovu žádost jejich podporoval.

¹⁾ Latinské znění téhož listu viz Hammerschmidt Prodomus gloriae Prag. 1723. pag. 113. jakož i Theiner Annal. III. pag. 549. č. 50.

Nyní konečně rozhodující výnos papežské stolice učiněn jest a sice 5. února 1588, začínající slovy: „De circumspecta Romani Pontificis gratia.“ (Z prozřetelného obdarování Papeže Římského.)¹⁾ Nejdříve stvrzuje papež ustanovení předchůdce svého Řehoře XIII., pak ale přidává ještě příjmy jiného, nyní taktéž opuštěného hospitálu, a sice Švédského domu sv. Brigity Gothorum. Byli jsme o tom zpraveni, dí papež Sixtus V., že domu chudých studujících v Praze nedostává se prostředkův k náležité výchově studujících jinochův. Aby jim tedy lepší opatření poskytnuto býti mohlo, a oni se s větším záplem vědám potřebným učili, vykázali jsme témuž domu příjem každého měsíce 50 skudů ve zlatě. Polovice té sumy pochází z příjmův hospitálu sv. Brigity; druhých 25 skudů ve zlatě přikazuje papež ze statkův, příjmův a důchodův hospitálu národa Českého v Římě (super nationis Bohemae de dicta Urbe hospitalium bonis.) Na začátku každého měsíce mají dotčené hospitály aneb dočasní jich správcové neb představení vyplatiti svrchupsané peníze domu chudých studujících v Praze anebo plnomocníkovi (prokurátoru) obzvláště na ten účel pověřenému. Kdyžby se dotčené peníze řádně nevyplácely, oprávněn jest od papeže seminář Pražský, že se na statcích a příjmech obou jmenovaných hospitálů soudním řízením hojiti může.

¹⁾ Hammerschmidt l. c. str. 114. Schmidl hist. soc. Jesu str. 560.

Na základě tohoto výnosu papežské stolicе bylo z Říma do Prahy pro seminář chudých študujících posíláno z důchodů hospitálu českého a švédského každoročně 690 skudů ve stříbře (dle nynější valuty), což v našich penězích činí 1483 zl. 90 kr. rak. měny. Ale mimo to ještě z papežské pokladnice dle ustanovení Řehoře XIII. každého roku 600 skudů ve zlatě se témuž semináři Pražskému posílalo.²⁾

Od té doby hospital český přestal býti útočištěm poutníkův, ačkoli vždy zůstal majetkem českého národa. Nicméně papež Sixtus V. přece pamatoval také na poutníky, kteří snad příště z Čech do Říma zavítají. Protož nepřikázal veškery důchody hospitálu českého semináři Pražskému, nýbrž jistou částku ponechal v Římě a spolu ustanovil, aby poutníci čeští přístřeší svého nalezali od nynějška v hospitále u Marie P. in Capella za řekou Tiberou. Na tom místě někdy proměnila sv. Františka Římská († 1440) příbytek svůj v hospodu pro chudé lidi, kteříž přístřeší žádného nemají. Od vánoc do velkonoc bývalo zde každoročně 80, od 1. listopadu až do vánoc 40 lidí opatřeno večeří a noclehem. Ústavu tomu přikázal Sixtus V. zbytek příjmů hospitálu českého ve prospěch poutníkův z Čech do Říma příchozích. Poutníci tito však nejenom v zmí-

²⁾ Sciendum proinde est, duplicem Roma pecuniam mitti (Pragam), ex Camera Pontificia atque ex hospitali Boemorum ibidem fundato (Hammerschmidt l. c. str. 117).

něném hospitále nalezali ošetření svého, nýbrž nad to ještě při odchodu z Říma dostávali 1 skud¹⁾ (něco přes 2 zlaté rak. m.) na zpáteční cestu do vlasti.

Podotknouti dlužno, že dekret papežský, jímžto se příjmy hospitálu českého věnovaly semináři Pražskému, byl jenom dočasný a prozatimný.²⁾ Neboť Sixtus V. jen potud dovolil, aby příjmy do Prahy se zasílaly, pokud velmi málo poutníků z Čech do Říma přicházelo. Úmysl papežův ale k tomu směřoval, aby tyto příjmy zase poutníkům českým se věnovaly, jak mile katolická víra zase pevných kořenů v Čechách zapustí a četnější poutníci odtamtud do věčného města přicházeti budou. Takovýto úmysl papežův byl zajisté spravedlivý a poměrům časovým zcela přiměřený.³⁾

¹⁾ Papež Innocenc X. nazývá peníz tento „consueta habitus eleemosyna“, almužnou posud udílenou (ve svém breve z r. 1654.) Morichini. Istituti di carita, str. 173.

²⁾ Dosvědčuje to Fanucci v díle „Trattato di tutte l'opere pie“, jakož i Piazza v „Eusebologium Romanum.“

³⁾ Co se týká hospitálu Švédského, byl to ovšem dar pouhé milosti papežské čili almužna, a každý nástupce Sixtův i on sám byl oprávněn podle libosti zase jiné ustanovení ohledně daru tohoto učiniti. Jak dlouho seminář Pražský tyto peníze z hospitálu Švédského dostával, není nám známo; Innocenc X. ve svém breve z r. 1654 už nižádné zmínky o těch penězích nečiní. Z pokladny papežské však ještě r. 1723 semináři Pražskému se 600 dukátů ročně zasílalo, z nichž 26 jinochů výživu svou mělo.

Správa jmění zrušeného hospitálu českého z vůle papežské byla svěřena opatrovníkům (kurátorům) hospitálu Marie P. in Capella. Brzy potom byl dům český úplně znovu přestavěn, a tudy příjmy jeho značně zvýšeny.

XII. Příjmy odkázány k hospitalu nejsv. Trojice.

Jedno z nejpřednějších míst mezi četnými ústavy Římskými zaujímá velkolepý obecný hospitál pro poutníky, kterýž se „hospitalem nejsv. Trojice“ („Trinita“) ¹⁾ nazývá. Založen byl od sv. Filipa z Neri v jubilejním roce 1550; světec tento svěřil ošetřování poutníků bratrstvu od něho založenému.

Počet příchozích do tohoto hospitálu byl hned v r. 1550 značný, tak že některého dne 600 poutníků v něm uhostěno býti muselo. Počet ten vždy více vzrůstal v letech jubilejních, jenž potom následovala; v r. 1625 pohostil .týž ústav 500.000 poutníkův a tolikéž bezmála v r. 1650.²⁾ Papežové i knížata světská závodili mezi sebou o to, kdo z nich stědřejší obdarování novému tomuto a tak rychle zkvétajícímu ústavu učiní.

¹⁾ Úřední název hospitálu zní: „Hospitium (et Archiconfraternitas) sanctissimae Trinitatis peregrinorum et convalescentium“ t. j. hospitál i arcibratrstvo u nejsv. Trojice pro poutníky a ozdravělé.

²⁾ Morichini, Istituti di carita, str. 175.

Papež Innocenc X. byl toho svědkem očitým, kterak blaze ústav „Trinita“ v roce 1650 působil. Ješto však velký nával poutníků způsobil také neo- byčejná vydání, papež na to pomýšlel, kterak by se příjmy hospitálu nejsv. Trojice rozmnožiti daly. Mimo to viděl papež onu rekovnou obětavost a lásku, s jakouž bratři v hospitále „Trinita“ všecky pou- tníky byli ošetřovali, a protož sobě přál, aby i jiné ústavy toho druhu týmž duchem lásky a obětovnosti nadšeny a pokud možná pod správu ředitelů „Tri- nity“ postaveny byly. I obrátil papež zřění své také k hospitálu Marie P. in Capella a vydal dne 21. ledna 1654 zvláštní bullu, kteroužto celý hospitál tento se všemi příjmy přikázal k hospitálu nejsv. Trojice. Tím způsobem také veškery důchody a příj- my opustěného domu českého k obecnému domu poutnickému u nejsv. Trojice připadly a od té doby poutníci čeští do Říma příchozí nebyli již více v hospitále Marie P., nýbrž v hospitále nejsv. Trojice přijati a pohostěni.

Sdělujeme zde stručný výtah dotyčné bully pa- peže Innocencia X.

„Za to majíce, že jednáme v prospěchu pout- níkův chudých národa českého, kteříž z nábožnosti do tohoto ctihodného města přicházejí, odkazujeme a odevzdáváme statky, příjmy a důchody bývalého a dávno opuštěného hospitálu čili koleje národa českého, kteréž doposud ku chrámu Marie P. in Capella na podporu poutníkův národa zmíněného

výnosem apoštolským přiděleny byly, od nynějška arcibratrstvu nejsv. Trojice pro poutníky a ozdravělé; i prohlašujeme z vlastního popudu a po bedlivém nahlédnutí i zralém věci uvážení, s apoštolskou pravomocí, že veškery papíry státní, úroky, domy, majetek, vlastnictví, držebnosti, požitky, práva, příjmy, atd. jakož i jmění movité jakéhokoli druhu, pokud k ošetřování a pohostění chudých náleží, od jmenovaného chrámu Marie P. in Capella a potahmo od hospitálu čili kolleje národa českého přítomnou listinou na všechny časy jsou odděleny a odloučeny. S tou však výminkou, aby svrchudotčení představení a bratři (arcibratrstva nejsv. Trojice) každoročně 345 skudů římské měny, kterýžto obnos z příjmů svrchu zmíněných od předchůdce našeho blahé památky papeže Sixta V. na podporu chudých v Praze pod správou milých synův našich, kněží z tovaryšstva Ježíšova, studujících jinochů byl vykázan, v půlletních lhůtách jako doposud odváděli. Rovněž se má chudým poutníkům z Čech, kteří během času do tohoto města ctihodného přibudou, vypláceti obvyklá almužna.¹⁾“

Ku konci papežského listu Innocencia X. připojen jest závěrek, kterýž patrně o tom svědčí, že ono ustanovení pro všechny budoucí časy platnost svou nezměnitelně podržeti mělo. Tím arcib. nebyla nástupcům jeho na stoličce papežské cesta zahrazena,

¹⁾ t. j. aby každému 1 skudi (2 zlaté) na zpáteční cestu do vlasti byl doručen.

aby z důležitých příčin, zejména pokud by toho zřejmý prospěch ústavu a národa českého vyžadoval, podstatné proměny učiniti nemohli. Innocenc X. zajisté nechtěl výnosem svým zakázati, aby se hospitál český nikdy více znovu nezřizoval. Právě tou dobou seděl na prestolu arcibiskupském v Praze muž nad míru nadaný a horlivou láskou pro Krista i církvev jeho planoucí; byl jím kardinal Arnošt hrabě z Harrachů. Jelikož za jeho duchovní vlády (1623—67) se podařilo velkou většinu českého národa zpět uvést do lůna katolické církve, mohl se ovšem blízek zdáti onen okamžik, kde zase četní zástupové poutníků chvátati budou do Říma, aby tam Bohu díky vzdali za to, že z bezpřemné milosti jeho opět zvítězila pravá víra Kristova nad bludařstvím. Že skutečně papež na obnovení hospitálu českého pomýšlel, o tom zřejmé svědectví podává spisovatel Piazza, kterýž nedlouho po roce 1654 takto píše:

„Ačkoli Čechové¹⁾ vypověděli poslušnost sv. stolici apoštolské, Řím přece na vzdálený národ ten vždy s láskou zpomínal; protož se také hospitál, jenž jindy poutníkům českým sloužil, ustavičně pro ně ponechává a to v nadějném očekávání, že jednou přece opět uznají mateřskou lásku církve římské. Ovšem nyní hospitál český netrvá již v předešlém stavu svém, jelikož z rozkazu Innocencia X.

¹⁾ Ovšem zde naráží jenom na protestantskou (novo-utrákvistickou) většinu národa.

připojen byl k obecnému hospitálu poutnickému (u nejsv. Trojice.) Spolu však bylo tenkrát určeno, že se dotýčné příjmy zase na v r á t í národu českému, jakmile u větším než nyní počtu opět do Říma (Čechové) přicházeti počnou, buď že by starodávné nábožně poutě znovu zavedli aneb že by se synové téhož národa v značnějším počtu zde (v Římě) trvale usadili.²⁾

V kanceláři tajemníka brev papežských (*Secretaria Brevium*), kdež se posud uschovává nařízení Innocencia X. výš dotčené, připojena jest jiná ještě listina, a sice seznam příjmů, které tehdáž k hospitálu českému i k hospitálu Marie P. in Capella přináležely. Dle tohoto seznamu byl český hospitál v roce 1654 vlastníkem 7 domů nedaleko chrámu sv. Lucie del Gonfalone, tedy blíž hospitálu samého; roční nájemné domů těch činilo 427 skudů. Úroky z papírů státních činily ročně něco přes 100 skudů. Odečteme-li oněch pro seminář Pražský určených 345 skudů, zbývalo ještě každého roku 182 skudů ve prospěch poutníků z Čech do Říma příchozích; toť byla suma nejen postačitelná, ale nadbytečná, ješto v oněch letech nikdy mnoho poutníků do Říma nechodilo. Protož nebyl hospitál u nejsv. Trojice

²⁾ Piazza, delle opere pie di Roma, cap. 3. (2. vydání 1698 v Římě.) — Máme za to, že se slovy těmi odvolává Piazza na zřejmý výrok papežský, jehož doslovné znění nám ale není známo. Možná, že z Čech došel v té věci dotaz do Říma, a že Innocenc X. na takový dotaz dal onu odpověď, ku které se tuto Piazza táhne.

nikdy v rozpacích s ohledem na pohostění poutníkův a podělení jich darem peněžitým.

Nesnadný jest výklad slova „Kollej“ (collegium), o nížto se v seznamu příjmů právě dotčeném jakož i v breve Innocencia X. zmínka děje. Byl-liž v Římě snad vedle hospitálu pro poutníky ještě také vychovávací ústav čili kollegium, ve kterémž čekatelové kněžského stavu se na úřad svůj připravovali, tak jako se to děje v kolleji německé (collegium Germanicum)? Neznáme žádných pramenův historických, které by v té záhadě jakéhosi světla skýtaly; snad že v budoucnosti se podaří podrobnějších zpráv o tom se dopátrati.

XIII. Obnova.

Peníze od Sixta V. pro seminář Pražský určené byly sice několikráte na čas zadržány, pak ale po uplynutí nějaké doby zase se u výplatě pokračovalo. Zejmena máme zprávu o tom, že císař Ferdinand II. († 1637) se o řádnou výplatu dotčených peněz postaral. Také od r. 1740—1760 se peníze ty nevyplácely, a teprv na přimluvu císařovny Marie Terezie byly za všecka ta leta dodatečně zapraveny¹⁾, a učiněna z nich obzvláštní nadace, tak řečená „nadace římská“ neb „nadace chudých“ (fundatio pauperum), z nížto až po dnešní den dva jinochové po

¹⁾ V archivu c. kr. místodržitelství v Praze nalezají se dotýčné zprávy (16. září 1760.)

čas celých studií svých ročně po 72 zlatých r. m. dostávají.

Řád Jesuitský byl r. 1773 od papeže Klementa XIV. zrušen a už v říjnu téhož roku nařízeno Jesuitům v Čechách, aby se ze svých kolejí vystěhovali. Nicméně i po tomto roce onen důchod z Říma vždy ještě se pražskému semináři zasílal a sice až do roku 1795. Za příčinou hmotných nesnází, do kterých tenkrát papež Pius VI. byl uveden, nebylo však po tomto roce papežské stolici možno dotýčné peníze do Čech zasílati a do dnešního dne se sem nezasílají.

Byli sice činěny v tom ohledu kroky z Prahy i z Vídně vycházející, aby dotyčná suma zase do Čech se posílala; avšak pokusy ty zůstaly bez žádoucího výsledku. Zejmena po uzavření míru Vídenského (1815) o to jednáno s kardinálem Consalvi, slovutným sekretářem státním papeže Pia VII.; leč zdá se že tehdáž bylo vyřízení této záležitosti odročeno, jelikož papežská stolice právě v tu dobu velkým nedostatkem peněz trpěla. Zase pak v roce 1830 byl požádán papež Pius VIII., aby často dotčenou sumu do Prahy zasílati dal; brzy však přerušeno jest vyjednávání v té věci úmrtím papeže a vzbouřením v Romagně, Umbrii a Markách vzniklým, načež vojsko rakouské do papežského území vtrhlo a bouři potlačilo.

Mezi lidem českým po všecky časy aspoň jakási upomínka na bývalý hospitál český v Římě se ucho-

vala. Vždyť pak každý do Říma příchozí poutník bolestně postrádal onoho vítaného útulku, kterýž jindy syny národa českého vlídně přijímal a hostil, kdežto nyní v bývalém hospitéle českém krámy kupecké a dílny řemeslníkův se nalézají. I musela tudíž v srdci upřímných vlastenců vzniknouti mocná touha po obnovení tohoto nadání Karla IV., po znovuzřízení hospitálu českého.

Již v roce 1858 psalo se z Říma do tehdejších „Pražských Novin“, že nejd. biskup Budějovický Jan Valerian Jirsík, meškaje toho času v Římě, horlivě se uchopil záležitosti bývalého českého domu poutnického.¹⁾ Jistý kněz český, jenž se tehdáž v Římě zdržoval, opsal ze spisu Piazzova to místo, kteréž o českém hospitélu a přidělení jeho důchodů k hospitélu nejsv. Trojice jedná a opis odevzdal p. biskupu Jirsíkovi; ve zprávě své do „Pražských Novin“ zaslané praví: „Tento apoštolský muž hodlá vyzvati všecky biskupy českomoravské, aby společně s metropolitou zakročili v záležitosti této.“ Co se však po roce 1858 skutečně v té věci podniklo, není nám do podrobná známo. Jen tolik víme, že asi touže dobou moravský kněz Josef Pollach z arcidiecése Olomúcké, jsa tehdáž kaplanem při Animě v Římě se toutéž myšlénkou obnovy zanášel a přípravné kroky k tomu cíli potřebné činil; ješto se ale brzy do své diecése navrátiti musel, nemohl

¹⁾ Časopis katol. duchovenstva 1871 str. 604 nn.

úmysl svůj provést. Nedlouho po něm přišel do Říma kněz dr. Karel Jaenig z arcidiecése Pražské; jemu dovolil kardinál Reisach, tehdáž protektor Animy i Trinity, aby v archivu hospitálu nejsv. Trojice (Trinita) po určitějších zprávách pátrati směl. Zatím však dr. Jaenig ochuravěl a musel se na nějaký čas navrátiti do Čech dříve ještě nežli mu bylo možno řečený archiv prohlédati.

Většího úspěchu docíleno teprv od r. 1869, když biskupové českomoravští se ku sněmu ekumenickému do Říma dostavili, a brzy potom dr. Karel Jaenig od J. Eminence, nejdůst. p. kardinála-arcibiskupa Bedřicha knížete ze Švarcenberků, jmenován byl rektorem německého ústavu „Campo santo“ v Římě, jehož protektorem (ochráncem) jest týž p. kardinál. Ačkoli sněm v červenci 1870 byl přerušen a p. kardinál tudíž sám osobně nebyl s to déle v záležitosti zmíněné působiti, staral se nicméně o žádoucí zdar její tím způsobem, že dra Jaeniga doporučil sekretáři brev papežských, Monsignoru Profili-mu, jakož i starostovi hospitálu Trinity, Monsignoru Theodoli-mu. Prostřednictvím sekretáře Profili-ho obdržel dr. Jaenig opis důležitého výnosu (breve) Innocencia X. z r. 1654 i přílohy, kteráž uvádí obnos příjmů hospitálu Panny Marie in Capella jakož také hospitálu českého. Avšak starosta hospitálu nejsv. Trojice, Theodoli zdráhal se připustiti dr. Jaeniga do archivu téhož ústavu, a slíbil pouze tolik, že na každý dotaz prý ochotně odpoví.

V měsíci září 1870 vtrhlo italské vojsko v počtu asi 100.000 mužův do skrovného území papežského a obklíčilo Řím. Nikdo nemohl o tom pochybovati, že papež města svého proti takovéto přesile neobhájí, že Italové násilně se zmocní věčného města. Jakmile však by v Římě už nevládl papež, nýbrž italský král, muselo se vyjednávání českého domu se týkající prodloužiti a mohloť naraziti na překážky četné a zcela nepředvídané. Z těch příčin vyžádal sobě dr. Jaenig dne 17. září (o 3 dni dříve, než italské vojsko Říma se zmocnilo) slyšení u sv. Otce Pia IX., a žádal, aby papež rozhodný krok ohledně hospitálu českého učinil. Avšak Pius IX. ještě i v tomto okamžení se kojil nadějí, že některá vláda křesťanská se zastane přece hlavy církve a že se opře proti násilnictví od italského krále páchanému; tudíž se na jisto nerozhodnul, nýbrž toliko se ochotným projevem přispěti k obnovení hospitálu, načež dodal, že se to stane, „až se bouře utiší a zase pokoj a mír zavládne.“

Ale již 20. září 1870 osadili italští vojáci Řím a jedno z nejprvnějších nařízení nové vlády znělo v ten smysl, aby žádná zbožná nadace z majetku svého, co by přes 500 franků ceny mělo, bez přivolení italských úřadův neprodávala nebo vlastnictví na jiného nepřenášela. Toto nařízení arci se také na hospitál nejsv. Trojice vztahovalo, ač ohledně hospitálu českého říci dlužno, že se tu jednalo o zaplacení dluhu neb o navrácení věci na čas svěřené

a 'že tedy vlastnictví by se bylo nepřeneslo, kdyžby jmění českého hospitálu se bylo zase Čechům vydalo. Dr. Jaenig neomrzele pokračoval v započatém vyjednávání; on prostřednictvím arcibiskupa Franchi předložil sv. Otcí pamětný spis (memorandum) o hospitále českém a v stejném čase také rakouský vyslanec hrabě Trautmansdorf v záležitosti té vyjednával s kardinálem Antonellim. Týž vyslanec mohl tím spíše ve prospěch nadace české zakročiti, jelikož zákonem italským ze dne 1. prosince 1870 nadace cizích národů v Římě vyjmuty byly z ustanovení zákona od r. 1862, kterýž nařizoval, aby veškerá zbožná nadání v celé Italii nebyla příště spravována od představených duchovních, nýbrž aby odevzdána byla zástupitelstvu městskému (municipiu).

V pamětném spise právě dotčeném z listův Sixta V. a Innocencia X. byl tak jasně dokázán právní nárok Čechův na onen důchod 345 skudů ročních, že kanonisté (znatelé práva církevního), jimžto papež prozkoumání té záležitosti svěřil, úplně v tom ohledu souhlasili. Jinak ale smýšleli co do otázky: má-li se celé jmění bývalého domu českého vydati zase Čechům? O tom arcí listové Sixta V. a Innocencia X. ničeho výslovně neurčují. Protož kardinál Antonelli jmenem římské stolice prohlásil, že představenstvo Trinity bude od nynějška opět onen důchod 345 skudů vypláceti; jmění však českého domu že nyní Čechům vydáno nebude.

Dne 16. dubna 1871 byl p. prelát dr. Karel František Prucha na biskupství Joppenské od Metropolitů svého vysvěcen a za světícího biskupa Pražského ustanoven. Ku slavnosti té zavítal do Prahy vychovanec jeho, rektor a dr. Jaenig z Říma. Páni biskupové Budějovický a Litoměřický, kteří rovněž slavnosti té se účastnili, po společné poradě s Jeho Eminencí, konané u večer 15. dubna, se na tom ustanovili, novou žádost jmenem veškerých biskupů Česko-moravských sv. Otcí ve prospěch nadace české předložit. Spis pamětný v záležitosti té nyní poznovu vyhotovený a od Jeho Eminence kardinala-arcibiskupa Pražského jakož i od nejdůst. arcibiskupa Olomúckého podepsaný byl v dubnu prostřednictvím hraběte Kalnoky-ho, mimořádného ministra rakouského při papežském dvoře, odevzdán kardinalu Antonelli-mu, kterýž jej sv. Otcí doručil.

Připomenuvše na počátku, že římstí papežové vždy o to péči měli, aby zbožné nadace, kteréž proměnou časů také proměny potřebují, znova upraveny a k účelům těm obráceny byly, ku kterým původně jsou zřízeny, přednášejí nejd. arcipastýřové celou záležitost domu českého v Římě. Vytknuvše nejdříve historický vývin a dějiny hospitálu českého odvolávají se p. p. biskupové ke spisu Piazzovu, z něhož citují se tu slova o ustanovení Innocencia X., že celé důchody mají navraceny býti, kdyžby Čechové zase hojněji do Říma putovali aneb tu me-

škali. Nyní, an se odpustkové po celém světě katolickém v hojné míře udělují, sotva to bude, aby poutníci z Čech hojně do Říma přicházeli. Avšak papežové římsští, vidouce proměnu časův a znamenajíce, že prospívá církvi, když se od biskupů posílají kněží do Říma na vzdělání, obrátili na zřízení kollejí a konviktů ty důchody, kterých se již ne užívá ve prospěch poutníkův. Tak povstala kollej Piova, kollej anglická, škotská, irská, francouzská, illyrská a r. 1859 hospitál S. Maria de Anima. Nahlížejíce podepsaní metropolité spolu se suffragány svými, jak by dobře bylo, aby také z Čech a z Moravy kněží do Říma byli posíláni a chtějíce také zabrániti, aby za nynějších poměrů v Itálii důchodové nadace české na zmar nepřišli, táhnou se k dobrému právu svému a spolehajíce na spravedlivost apoštolské Stolicе, prosí sv. Otce, aby fondy české odloučeny byly od hospitálu nejsv. Trojice a navraceny katolickým Čechům a Moravanům; jejich biskupové postarali by se o dobrou správu těchto fondů v Římě samém a vynaložili by je na kněze české a moravské, aby v Římě měškati mohli.

Za prokurátora (zástupce) svého ustanovili p. p. biskupové kněze arcidiecése Pražské, Karla Jaeniga, rektora chrámu Panny Marie in Campo Santo.

Důvody v pamětném spise uvedené měly té moci, že papež Pius IX. se ku prosbám biskupův ochotně sklonil. Dne 18. srpna 1871 (v den narozenin císaře a krále našeho, Františka Josefa I.)

byl dr. Jaenig k sv. Otcí povolán, kdež mu sdělena radostná novina, že papež rozkázal, aby roční důchod ihned 1. září 1871 počínaje se biskupům česko-moravským vyplácel; taktéž prý papež ustanovil, aby se veškeré jmění biskupům navrátilo, což se ale teprva v dobu příhodnou (tempore opportuno) vykoná.

Co tuto ústně dr. Jaenigovi řečeno, hnedle potom písemně stvrzeno a vysloveno jest v papežském Breve Pia IX. ze dne 21. srpna 1871, kteréž J. Eminenci, kardinálu arcibiskupovi Pražskému posláno bylo a takto zní:

„Žádost Tvá, rozmilý synu, i ctihodného bratra Tvého, arcibiskupa Olomúckého, viděla se nám netoliko slušnou býti, ale v pravdě ku prospěchu Vašich diecésí, ano celé církve směřovati. Protož jsme nařídili, aby se Vám ihned vyplácel roční důchod 345 skudů, dokud by nebylo lze, navrátili Vám ta nadání sama, z kterých důchod plyne. Neboť uznali jsme za spravedlivé podporovati Vás v úmyslu, dle něhož chcete zříditi kolleji pro kněze z diecésí Vašich, aby se tu (v Římě) u pramene, jak sami díte, cvičili a vzdělávali. Provedení úmyslu toho arci se prodlouží, ješto důchody jsou skrovné; ale když byste někomu poručili, aby strádal tento roční důchod, snáze byste provedli přání své, až se nadání samo Vám odevzdá. Jestliže však byste sobě přáli, aby už nyní se někdo aspoň částečně v Římě vzdělával, mohl by některý kněz Váš na

ten důchod živ býti v některé kolleji zdejší, kteréž byste jej svěřili. Jedno i druhé úmyslu Vašemu odpovídá lépe nežli kdybyste důchodův těch užili ve prospěch kněží, kteří z nábožnosti aneb pro zábavu do Říma cestují. Majíce za to, že pokyny těmito ku provedení úmyslu Vašeho prospěšného napomaháme, nicméně vše vesměs zanecháváme Vaší opatrnosti, ani na okamžik o tom nepochybujeme, že jediné slávu Boží a blaho diecézí svých na zřeteli chováte.“

Šťastným vyřízením této záležitosti byli biskupové českomoravští povzbuzeni k podniknutí nových krokův, jimiž by vytknutý cíl úplně dosažen býti mohl. Díky vzdavše papeži Piu IX. za to, že už důchody českého domu zase národu českému daroval, opětovali žádost svou, aby také celé jmění ústavu toho bylo Čechům navraceno a to obzvláště v nynější době, kde každé chvíle jest se obávati, aby italská vláda se jmění hospitálu českého nezmocnila. Tuto žádost biskupův odevzdal hrabě Kalnoky papeži v lednu 1872.

Už 10. února 1872 byla věc nadobro vyřízena rozkazem papežským nařizujícím, aby veškeré jmění, kteréž k bývalému hospitálu českému přináleželo, navraceno bylo biskupům českým aneb oprávněným jich zástupcům či plnomocníkům.

K účeli tomuto bylo zapotřebí vyhotoviti listiny zákonem předepsané. Než se to ještě státi mohlo, vznikly však nové překážky, kteréž by hnedle pro-

vedení rozkazu papežského byly zamezily. Nový vyslanec rakouský, svob. pán z K ü b e c k u ochuravěl a také Msgr. Theodoli, starosta hospitálu nejsv. Trojice povážlivě se rozstonal. Vláda italská dozvědévši se, že jakési vyjednávání se děje, uvedla představenstvu Trinity (Msgru. Theodolimu) na pamět dotýčné zákony státní a protož bylo se co obávati, že snad vláda násilně proti Trinitě zakročí, budou-li fondy české vydány, a že správu hospitálu duchovním představeným odejme a na jich místě úředníky světské ustanoví.

Nicméně zvítězila vytrvalost biskupův českomoravských a jejich plnomocníkův nade všemi překážkami těmito; neboť konečně byl arcibiskup Vitelleschi splnomocněn, aby v zastoupení vždy ještě churavého a mimo Řím meškajícího starosty Theodoli jmění bývalého hospitálu českého odevzdal biskupům českým neb jich plnomocníkovi, což se skutečně vykonalo 23 července o 7 hodině večerní, načež dne 8. a 28. srpna 1872 toto přenešení vlastnictví bylo zapsáno do kněh úředních a cíl dlouho a toužebně žádaný byl dosažen!

Jmění bývalého českého domu, nyní biskupům českým odevzdané záleží především 1. z domův čísla 127, 128, 129, 130, 131, 132 naproti chrámu sv. Lucie v Gonfalone; na zad pak na náměstí Piazza sforza čísla 31, 32, 33, 34 a 35; mimo to náleží ku jmění onomu 2. rozličné důchody v obnosu ročních 2786 lír (čili 1114 zlatých r. m.)

Biskupové čeští měli ovšem právo požadovati vyplacení ročních důchodů českého domu za úplných 72 let a 8 měsíců, po kteroužto dobu peníze ty Čechům byly zadržovány. Kdyby však hospital Trinita celou tu sumu vyplatiti musel, přišel by celý ústav ten blahodárný na mizinu. Z té příčiny biskupové prozatím se vzdali nároků na tyto zadržané peníze. Mělo-li by ale vládě italského krále se zachytiti, aby dotýčnou smlouvu za neplatnou prohlásila aneb ústav Trinity někdy ve správu svoji světskou převzala, tu zajisté biskupové čeští neopominou poukázati na právní své nároky a celou zadrženou sumu od vlády italské nazpět požadovati budou.

Závěrek.

Rozkazem papežským se dne 10. února 1872 docíleno tolik, že od nynějška každoročně bude značná suma 2000 až i 3000 zlatých k účelům církevním naší vlasti české pohotově. I naskýta se tudíž důležitá otázka: Jakým způsobem by se těch peněz s největším jak možná prospěchem užití mělo ku blahu Čechoslovanů?

Především za to máme, že přihlížeti sluší k úmyslu otce vlasti Karla IV., ježž on choval při zřízení českého domu v Římě. První a stezejný cíl, ježž vladař ten sledoval, v tom záležel, aby pravá cnost křesťanská a neličená zbožnost veškery poddané prodechnula, jakož aby také spojení církve České s mateřskou církví Římskou vždy pevnějším

se stalo. Za účelem tímto postaral se Karel IV. o zřízení hospitálu, v němžby Čechové do Říma příchozí útulku nalezali, obzvláště pak poutníci chudší všemi potřebami opatřeni byli. Na tomto základě projevujeme náhled svůj v tento smysl:

1. Nejprvé nutno, aby bývalý dům poutnický byl znovu zřízen a pro Čechy do Říma příchozí upraven. Zví-li katolík českoslovanský, že jej v Římě očekává vlídné přijetí a že pohodlné přístřeší mu tam kyne, tu pranic nepochybujeme, že poznenáhla obživne touha mnohých, aby spatřiti mohli ono město svaté, kdež předkové naši tak často bývali, kamž tisícové zbožných křesťanů ve všech stoletích rádi spěchali, aby na hrobech svatých Mučeníků prosby své Bohu přednesli a ve víře posilnění byvše s novou svěžestí duchovní se do vlasti navrátili.

Budeť tedy po našem zdání první práce v tom záležitosti, aby se všechny aneb aspoň některé z oněch domů, kteréž nyní opět ve vlastnictví církve České přešly, znovu upravily a v dům poutnický proměnily. K tomu arci zapotřebí jest značně peněz, jelikož se ve všech domech těch nalézají buď krámy kupecké aneb příbytky soukromníkův, kteréž teprv na způsob hospitálu se upravití musí. Také se bude muset zříditi opět domácí kaple s oltářem sv. Václavu zasvěceným. Velice bychom však přáli, aby upravení budov nedálo se slohem novomodním, nýbrž aby se hospitál český už samým zevnějškem svým od obyčejných domů činžovních prospěšně lišil a od-

poroučel: k tomu arci nejlépe by se hodil sloh gotický, za doby Karla IV. oblíbený.

Uznáváme sice, že důchody českého domu by nikterak nestačily na celé toto zařízení jakož i zakoupení nábytku, postelí pro poutníky, upravení ložnic, a na pohostění příchozích do Říma poutníkův. Nicméně jsme pevně přesvědčeni, že katolíci v Čechách a na Moravě ochotně by snášeli dárky své na ten posvátný účel, aby dědicovi a ochránci naroda Českého, sv. Václavu důstojný oltář v hospitéle byl zbudován, jakož aby také krajanům našim do Říma příchozím pečlivého ošetření se dostávalo.

2. Ač o tom historické jistoty dosavad nemáme, jest přece nad míru pravdě podobno, že v Římě vedle hospitálu pro poutníky se také jakási kollej pro vychování kněží českých nalezala. Z listu papeže Innocencia X. vysvítá, že jmění této kolleje sloučeno bylo s jměním hospitálu a že větší část důchodů se zasílala semináři Pražskému.

Dojde-li nyní hospitál český svého znovuzřízení, nadějeme se, že také obnoveno či znovuzřízeno bude kollegium v Římě na vychování českých kněží, tak aby vedle poutníkův, kteříž jen na krátký čas se v Římě zdržeti mohou, i jiní krajané naši pobýtem déle trvajícím mohli čerpati prospěch ze starobylé nadace české, buď že se tam jinochové čeští ku stavu kněžskému budou připravovati aneb že kněží čeští do Říma půjdou za tím účelem, aby se tam dále v theologii vzdělali aneb v bohatých archi-

vech a knihovnách římských vědeckému bádání se oddali.

3. Do hospitálu českého i do kollegia českého, jakmile budou v Římě zřízeny, přijímati se budou synové České vlasti bez rozdílu zdaž oni českým nebo německým jazykem hovoří; všickni katolíci obou národností ve vlasti naší přebývajících mají dle vůle Karla IV. stejné právo na starobylé ono nadání. Poutník český pokojně se na cestě i v Římě samém sdruží s krajanem Němcem a před oltářem společného patrona svého, sv. Václava vylévati budou prosby a stesky své. A tím způsobem stane se obnovení hospitálu Římského jedním ze základních kamenův, na nichžto s Boží pomocí velkolepá budova úplného smíření Čechův a Němcův ve vlasti naší vystavena bude. K čemuž sám Bůh všemohoucí rač dáti své požehnání!

Zprávy o Svatojanském Dědictví.

I. Přehled údů v roce 1873.

Zakladatelů jest	6
Spoluzakladatelů	52
Údů první třídy	25
Údů druhé třídy	131
Údů třetí třídy	25136
Úhrnem	25350

Mezi těmito jest:

údů stálých a sice rodů	5298
„ „ škol, obcí, knihoven a bratrstev . . .	1095
„ duchovního stavu	2667

 Údy kněžského stavu uctivě a snažně žádáme, aby, jak veškeré údstvo očekává, mezi oktávem sv. Jana Nep. obět mše svaté za živé a za mrtvé údy našeho Dědictví každoročně konali. Ostatní údové nekněží s tímtež nábožným úmyslem v naznačeném času přítomni buďtež mši svaté. U hrobu svatého Jana v Praze koná též redaktor svatojanského Dědictví v den po slavnosti Svatojanské v 8 hodin slavné zpívané rekviem za všechny v Pánu odpočívající údy, kteroužto pobožnost zavedl a nadal v Pánu odpočívající kanovník kustos Václav Pešina rytíř z Čechorodu.

II. Poučení o přístupu

nových údů a odbírání kněh.

1. Kdo k Svatojanskému Dědictví v Praze přistoupiti hodlá, nechť poštou ve vyplaceném psaní (franco) aneb jinak příležitostně s nápisem: „Ředitelství Svato-

janského Dědictví v Praze“ své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a biskupství (diecési), ku kterémuž přináleží, udá, zároveň i peníze vloží. Vklad za úda třetí třídy obnáší jednou a na vždy 11 zlatých rak. měny; za rod, školu, obec, knihovnu platí se jednou na vždy 22 zl.

2. Každý nově přistouplý úd nechť si lístek na odbírání kněh dobře uschová a následujícího roku, jakož i potom v budoucích letech po Velikonoci si jej od svého veleb. duchovního pastýře podepsati dá. Pak může na tento lístek, žije-li úd v Čechách, knihu v kněhkupectví Jaroslava Pospíšila na sv. Václavském čili koňském náměstí č. d. 783—II. vyzdvihnouti, jen že musí připojiti 3 kr. r. č., kterýžto peníz přísluší kněhkupci za práci a obálku. Pro údy v Olomúckém arcibiskupství platí totéž, jen že knihy své vybírají v kněhkupectví Eduarda Hölzla (Helcla) v Olomúci na horním náměstí v č. d. 285; údové pak z Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v kněhkupectví Karla Vinikra v Brně v řemenářské ulici. Ostatním údům v jiných diecésích se zdržujícím zasílají se knihy přímo odsud. Kdožby ale žádal, aby mu kněhkupec knihu poštou zaslal, připoj mimo ony 3 krejcarey kněhkupci přináležející, pro letošek ještě 6 krejcarů na kolkovaný list povozný neb nákladní.

3. Přestěhuje-li se nějaký úd z Čech na Moravu, aneb odeběře-li se z Brněnského biskupství do Olomúckého aneb naopak, nechť to Ředitelství ve vyplaceném listu (franco) oznámí, kteréž mu nový lístek na odbírání kněh pošle, aby pak mu v příslušném kněhkupectví vydány byly.

4. Poněvadž odebírací či podělný lístek může v ztrátu přijíti neb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový pád na jistém místě ku př. v modlitební knížce své zaznamenej; a pakli skutečně ztráta se udála, Ředitelství o nový lístek požádej s připojením 20 krej-

carů, co poplatku za vydání listu nového, a 10 kr. na poštovní výlohy, tedy úhrnem 30 kr. Připomínáme ale, že kdyby se nápotom pohřešený první lístek měl zase nalézt, tento více žádné platnosti nemá.

5. Když umřel úd, žádáme snažně pozůstalé přátele. aby, kdož si na tento lístek knihu posledního roku (třebas po smrti úda) vybrali, úmrtí toho úda na lístek ten poznamenali a dotyčnému kněhkupectví vydali; aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby lístek ten zdejší nejdůstojnější konsistoři zaslal.

6. Rod se běře, pokud jméno se netratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dívky pak jejich jiné již jméno nesoucí nemají práva tohoto; rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden toliko základ (11 zl.), vydávají se knihy jenom do úmrtí prvního z nich. Taktéž, spojí-li se v jeden základ bratr s bratrem neb sestra se sestrou, neb bratr se sestrou a podobně, vydávají se knihy jen do úmrtí toho, jenž první jest napsán na přijímací listině (diplomu).

III. S e z n a m

údův Svatojanského Dědictví v Praze,

**kterí během roku 1873 zemřeli, aneb již dříve jsouce
zemřelí redakci teprv letos oznámeni byli.**

V Čechách.

I. V Pražské arcidiecési:

Barešova Anna v Praze.

Cihelka Matěj v Dobříši.

Vel. p. Černý Antonín, farář v Popovicích.

Houštecký František v Lhotě.

Hyka František v Dřizech.

Kočí Ludmila ve Višnově.

Vel. p. Kinzl Josef, farář v Černém Kostelci.

Vel. p. Kopš Josef, farář v Podčepicích.

Koštal Kašpar v Praze.

Vel. p. Krch Jan, farář v Svatém poli.

Mandík Josef v Litomyšli.

Mazánek Dominik v Praze.

Důst. p. Mládek Antonín, vikář a farář v Arnoštovicích.

**Důst. p. Neumann Pantaleon, farář na Chlumíně, spolu-
zakladatel.**

Pacinova Marie ve Viticích.

Panochova Anna v Brandýse nad Labem.

Pokorný Jan v Třeboraticích.

Pröckl Josef v Rokycanech.

Rákosník Václav v Lišnici z. r.

Veled. p. Sorger Jiří, děkan kapitoly pražské.

Šíмова Marie v Sobětuchách.

Švehla Josef v Hor. Hbitech.

Tonner Josef v Plzenci.

Tůmova Marie v Předměřicích.
Vackova Františka v Slaném v Kladsku.
Weinachtova Františka v Staré Boleslavi.
Vel. p. Wiesner Antonín, farář v Popovičkách.
P. Vocel Alfons z řádu Kapucínů v Praze.
Vernerova Josefa v Samotelích.

Úhrnem 29.

2. V Litoměřické diecési:

Bartošova Marie v Semelkovicích.
Brzák Václav, učitel ve Vtelně.
Dlaskova Kateřina ve Valech.
Dragoun Josef v Prodašicích.
Jirounek František v Slaném.
V. p. Kollator Jan, farář v Bousově.
Vel. p. Kořínek Jan, farář v Olešnici.
Laube Alžběta v Boušovicích.
V. p. Paulišta Václ., farář v Kněžmostí.
Pacelt Jan v Dětěnicích.
Plachova Františka provdaná Strakova v Střeváci.
Poddoubská Kateřina v Osenicích.
Důst. p. Procházka Jiří, děkan v Skalsku.
Slánská Barbora v Skalsku.
Štolovský Jan v Dětěnicích z. r.
Zákonova Rosalie v Třeboni.

Úhrnem 16.

3. V Kralohradecké diecési:

Důst. p. Aron Josef, farář v Brandýse nad Orlicí.
Bartošova Kateřina v Soběrazích.
Boštík Josef v Poříčí.
Vel. p. Černožorský Frant., kněz církevní ve Vilímově.
Dvořáček Josef v Pavlisově.
Důst. p. Fináček Alois, kanovník v Mikulově, osobní
děkan a farář v Přibislavi.

Hromádka František v Skutči.
Jílovská Rosalie v Třebechovicích.
Konejlova Anna v Pečce.
Kracík František v Nov. Bydžově.
Ledlova Kateřina v Přibislavi.
Vel. p. Panz Matěj, farář v Košeticích.
Peterkova Barbora v Bukvici.
Pospíšil Antonín v Hlízově.
Šafář František v Lubníku.
Šarfova Marie v Ledhuji.
Vel. p. Šepš Antonín, farář ve Vejvanovicích.
Vel. p. Tejrovský Pavel, církJ. kněz.
Tomšů Václav v Sádku.
Vel. p. Vlček Frant., farář v Zálonově.
Vohnoutova Alžběta v Podhradí. Úhrnem 21.

4. V Budějovické diecési:

Beranova Josefa v Pelhřímově.
Boubalík Martin v Svinách.
Buchtele Antonín v Albrechticích.
Čipínova Marie ve Veselí.
Češkova Marie v Uzenicích.
Dunovská Marie v Albrechticích.
Fantova Marie v Netolicích.
Gaier Petr ve Františkově.
Důst. p. Gregora Ant., děkan v Trhových Svínech.
Marie de Sord-Grazinský v Nepomuku.
Hájkova Kateřina v Budějovicích.
Hálova Eva v Lipí.
Jakoubkova Kateřina v Mužeticích.
Kavanova Barbora v Husinci.
Královcova Marie v Petrovicích.
Kraml František v Staších.
Kunešova Kateřina v Lhotce Ratiborově.
Kupilíkova Anna v Spánově.

Langova Rosalia v Záhř.
 Lauřín Jan, učitel.
 Miklova Teresia v Rousíně.
 Motlík Vojtěch ve Volenicích.
 Důst. p. Pavlovic Václav, farář v Eisenstrassu.
 Pluhař Šebestian v Skočicích.
 Pouchova Anna v Buku.
 Prokopova Marie v Křesřovicích.
 Růžicka Frant. v Hlásce.
 Šafránek Jan v Drahonicích.
 Šímová Kateřina v Sedlikovicích.
 Škorníčková Anna provdaná Freyova v Domažlicích.
 Šleissova Marie v Bořicích.
 Důst. p. Smíšek Jan, děkan v Řečici Červené.
 Šobr Matěj v Husinci.
 Štika Matěj v Hlavatci.
 Talařousova Marie v Albrechticích.
 Tatarova Anna v Smolivci.
 Tkadlec Josef v Albrechticích.
 Toman Václav ve Vlastějově.
 Váchalova Marie v Bořicích z. r.
 Vaňkova Kateřina v Klenči.
 Vaňkova Kateřina a František syn v Suřici z. r.
 V. p. Veselý Frant.
 Zelenkova Anastasie v Pelhřímově.

Úhrnem 44.

Na Moravě.

5. V Olomúcké arcidiecesi:

Balcárkova Františka.
 Bayerova Antonie v Zlíně.
 Biećák Ondřej v Pstruží.
 Bělík Jan v Příkazích.
 Coufal Martin v Hůzově z. r.

Čehovská Genovefa v Olšanech z. r.
Černá Marie ve Vícově.
Vel. p. Dadlec Jakub, duchovní správce v Hlinsku.
Doležalova Anna v Holešově.
Dopita Anna v Bystrošicích z. r.
Vel. p. Drlík Jan, farář v Jibavě.
Fiala Jan v Křelově.
Frydryšková Vincencie v Podhoří.
Gajova Anna v Zahnašovicích.
Grimsova Anna v Bernarticích.
Vel. p. Heinrich Karel, farář v Pavlovicích.
Hošákova Eva v Křenovicích.
Hošekova Anna ve Václavově.
Hrachovcova Alžběta v Kranovicích.
Hrázdilova Josefa v Zdětíně.
Chaloupkova Teresie v Lubjanech.
Chloupek Jan v Hrušce.
Chytilova Johanna ve Vlkoši z. r.
Jurečka Jan ve Velk. Penčicích.
Jurečkova Antonie v Kranovicích.
Juříčková Marie v Starém městě z. r.
Kalábova Veronika v Troubkách.
Kašparova Anna ve Vanovicích.
Klímekova Magdalena v Křelově.
Vel. p. Knopek Jan, farář v Oldřovu.
Korhoňova Františka v Bruchotíně.
Koutná Mariana v Luběnicích.
Kovářík Ignác v Kladnících.
Kührova Eleonora v Nové Dědině.
Látal Josef v Olšanech.
Lohova Teresie v Lipňanech.
Lorencova Františka v Uher. Hradišti z. r.
Loubalova Josefa v Bystrošicích z. r.
Maiksnerova Kateřina v Olšanech z. r.
Markova Nepomucena v Holici.
Matulíková Lucie v Zahnašovicích.

Matoušek František v Tučapech z. r.
Menclova Josefa v Uher. Hradišti z. r.
Mojžíšková Mariana v Černotíně.
Mosler Jan v Hlavnici z. r.
Navrátil František v Kladnikách.
Nosal František v Opavě.
Oulehlova Karolina v Němčicích.
Pitl František v Holici.
Půrova Barbora v Horce.
Rek Jiří v Hluzově.
Rek Karel v Černotíně.
Říkovský Josef v Kyselovicích z. r.
Sekerova Anna v Olšanech z. r.
Smolova Cecilie v Nelešovicích.
P. Šebestík Šebestian, kněz z řádu Františkán. v Uher.
Hradišti.
Šejdova Anna v Hranicích.
Šigutova Barbora ve Frydlantě.
Trčka Ignác ve Frydlantě.
Uličná Františka v Bedihošti.
Urbanovský Ondřej v Ptění.
Utíkal Jan v Suchonicích.
Vajda Josef v Žerotíně.
Valihrách Jan v Křelově.
Valihrachova Ottilie v Křelově.
Varmuža Antonín v Huštěnicích z. r.
Veselá Teresie v Kojetíně.
Vinšova Veronika v Holici z. r.
Vitásek Ignác v Kršném.
Vysloužil František v Čechách z. r.
Zamikal František v Sobiškách.
Zapletal Jan a manželka Anna v Kvasicích z. r.
Zůrek Šimon v Radouni.

6. V Brněnské diecési:

Adámek František v Újezdě.

Dvořáková Františka v Lhotce.

Foitzl František v Třešti.

Hubáček Ondřej v Želeticích.

Krejčí Josef v Bořitově.

Liškova Marie v Třešti.

Sobol Tomáš v Jestřebí.

Úhrnem 7.

Ve Vídeňské arcidiecési:

V. Tihelka Jan v Hor. Postorně.

Tonova Kateřina ve Vídni.

Viskoč Jan v Dol. Postorně z. r.

Úhrnem 3.

V Uherských diecésích:

Antal Jiří v Nové Vsi.

Augustin Matěj v Paldě z. r.

Augustinova Alžběta v Paldě z. r.

Blecha Rosalie v Bystrici.

P. Čzapka Leo, kapucín v Pösinku.

Důst. p. Kacser Jan, farář v Tisovníku.

Kollár Imrich, Josef, Ondřej, Anna a Teresie v Paldě z. r.

P. Rakovský Erasmus, Františkán v Břetislavi.

Úhrnem 12.

Tedy úhrnem všech v Pánu zesnulých údův, jak dalece redakci oznámeni byli, 206, kteřížto modlitbám živoucích odporučeni budtež!

Dne 9. února 1874

zesnul v Pánu v 58. roce věku svého

veledůstojný pán

Čeněk Bradáč,

kanovník u sv. Víta v Praze,

třetí ředitel

sv. Janského Dědictví,

od 1. března 1862 až do posledního okamžiku
žití svého maje péči jedinou o Dědictví toto
správě jeho svěřené; jakož pak za živobytí svého
konával modlitby na hrobě sv. Jana Nep. za
všecky údy Dědictví živé i mrtvé, tak též nyní
očekává, že všickni živí údové vroucí prosby
a modlitby vysílati budou za duši jeho k Bohu
milosrdenství, aby na přímluvu sv. Jana Nep.,
jehožto Dědictví za živobytí svého všemožnou
péči věnoval, byl jemu milosrdným Soudcem
a dal mu odměnu věčnou.

Bůh budiž odplatou jeho velmi hojnou!

A m e n.

IV. Knihy Svatojanského Dědictví.

Z kněh Svatojanským Dědictvím vydaných jest posud na skladě:

Bibli Česká čili písmo svaté starého i nového zákona. Velký oktáv. Stran 1433, dříve za 2 zl., nyní za 1 zl. 5 kr.

Postilla anebo výklady a rozjímání na evangelie nedělní a sváteční od Dr. Innocencia Frencla.

Díl I. dříve za 1 zl. 84 kr., nyní za 60 kr.

Díl II. " " 2 " 44 " " " 1 zl.

Díl III. " " 1 " 50 " " " 1 zl.

Díl IV. obsahující výklady na epištoly celého roku, dříve za 1 zl. 50 kr., nyní za 60 kr.

Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista.

Od P. Pant. Neumanna, 2 díly, dříve za 3 zl., nyní oba za 1 zl.

Liturgika. Od Jos. Šrůtky. Dříve za 1 zl. 50 kr., nyní za 80 kr.

Duševní zábava. Sbírka povídek, dříve za 1 zl., nyní za 50 kr.

Večerní rozmluvy, dříve za 25 kr., nyní za 15 kr.,

Čermáková rodina, dříve za 1 zl., nyní za 80 kr.

Avancína rozjímání dříve za 1 zl. 50 kr., nyní za 1 zl. 20 kr.

Vůdce hříšníků Ludvíka Granadského. Od Jana Fr. Desoldy. Stran 733 za 1 zl. 40 kr.

V komisi **Karla Bellmanna** v Praze jest dostati:

Kancionál. Díl I. a II., dříve za 4 zl. 40 kr., nyní za **3 zl. 40 kr.**, nevázaný za **3 zl.**

Hlas varhan, I. a II. díl, obsahuje dokonalý průvod varhan k všem písním v kancionálu obsaženým, dříve za 18 zl., nyní za **10 zl.**

Též lze dostati následující výňatky z **Velikého kancionálu**:

Nešpory čili večerní pobožnost církevní o nedělích a slavnostech Páně, též o svátcích Svatých a Světic Božích. Ve velkém formátě s notami za **40 kr.** V malém formátě bez not za **25 kr.**

Žalmové nešporní a antifony Marianské za **6 kr.**

Školní kancionálek. Z rozkazu Jeho Eminencí nejvyššího knížete Pána Arcibiskupa Pražského Bedřicha sestavil a vydal V. Bradáč. V malém formátu, v tuhé vazbě za **18 kr.**

Tento kancionálek jest pro školy arcidiecése pražské předepsán kons. výnosem ze dne 26. září 1864, č. 7444, a též i v jiných diecésích zaveden, což proto jest nejvýše důležité, že tím veškerou vlastní jednota ve zpěvu aspoň mešních písní se zakládá.

Písně na oslavu svatého Jana Nepomuckého. V Praze 1865 za **6 kr.**

Mešní písně. V této knížce jsou obsaženy všechny v kancionálu zahrnuté mešní písně kromě prvních třech slavnostních. Dvoje vydání, jedno písmem latinským, druhé frakturou po **8 kr.**

Církevní hodinky za mrtvé. Vydal Vinc. Bradáč. S povolením nejvyššího kníže arcibiskupského Ordinariátu. Za **10 kr.**

Kde lid anebo některé bratrstvo, ku př. z III. řádu sv. Františka, při slavném pohřbu aneb ve výroční den úmrtí některé důležité osoby chce officium čili pobožnost za mrtvé zpívati aneb obyčejným hlasem se modliti, poskytuje mu tato knížečka onu celou pobožnost v řeči české. Jest německým písmem čili frakturou tištěna.

Vyňatky z hodinek církevních připadajících na Boží hod vánoční, pak na zelený čtvrtek, velký pátek, bílou sobotu i na den dušiček. Vydal Vinc. Bradáč. Ve velikém oktávu s notami za 50 kr.

P o z n á m k a.

Život, utrpení a skutky Svatých a Světic Božích. Od Hug. Karlíka. I., II., III. díl lze ještě dostati a sice každý díl po 70 kr.; avšak díl IV. a V. jest již úplně rozebrán.

